

יוצא לאור לקראת יוה"כ תשפ"ו הבעל"ט

קונטרס

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך אוזב

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף אזובדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכביות [*]
סולמית [#] -
[מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן ליצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך אזור

עבודה

בלבביפדיה עבודת ה' אזור..... ז

מחשבה

בלבביפדיה מחשבה אזור..... ז

סוגיות במחשבה אזור..... לא

ר"א שערים

צירוף א-ז / א-ו / א-ב / ז-ז / ז-ב / ו-ב / ו-א..... לה

קבלה

בלבביפדיה קבלה אזור..... מג

מילון ערכים בקבלה אזור..... מח

ארמית

מילון ערכים בארמית אזור-אזורבין-מרוא חירא-

שומשוק-אזרבוויי -ארוובין-זבזגא..... נא

מדור עבודה

בלביפדיה עבודת ה'
אזוב

בלבניפדיה עבודת ה' אזוב

גילוי כח הזיבה וכח הקטנות דתיקון במדרגת משה רבינו

ובעומק, הכח הזה מתגלה אצל משה רבינו, כפי שנתבאר לעיל [בשורש אז] מדברי חז"ל שלכבושו של משה רבינו - מידתו של משה זהו האז, כמו שמונים חז"ל את הלשונות של אז שנאמר אצל משה - "מאז באתי לדבר עם פרעה", "אז ישיר משה", "אז יבדיל משה שלוש ערים", וא"כ, ההארה של משה רבינו מתגלה בבחינת אזוב שמונת בו האז - בוז והאז - זב.

הגילוי של אז - בוז אצל משה זהו - "והאיש משה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה" שמתגלה אצלו ה"קטנות שהיתה בהם" אבל לא מצד הקלקול אלא מצד התיקון.

ומכנגד, מתגלה במשה רבינו ה-אז זב באופן של המשכה, והגילוי השורשי הפשוט, שהרי היו לבני ישראל ביציאתם ממצרים ג' מתנות טובות, ואחת מהן זהו המן שעיקר ירידתו היתה בזכות משה, וכמו שאומר הרמב"ן כידוע, שהמן בא מן הזיו העליון, -בשורשו הוא נמשך מן ההארה העליונה, שמההארה הזו נעשה מציאות של זיו, ומהתפשטות הזיו העליון נעשה המן לאכילת בני ישראל, -והמן שנמשך מן הזיו, היינו שהוא נמשך בהבחנה של זב, כלומר - יש את האור ויש את הזיו שהוא חלק מחלקי האור, ומן הזיו זב ונמשך ההמשכה של השפע.

ובמדרגת המן מתגלה ההיפך הגמור ל"מי בז ליום קטנות, -מי בזבו שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא" שהרי "שולחן" הוא מקום

בחינת ה'בוז' שבאזוב ובחינת הזיבה שבאזוב

אזוב, - חז"ל דורשים כידוע, על הארז והאזוב שישנם בטהרת מצורע, שהטעם שהמצורע צריך לצרף אותם לצורך טהרתו - "כיון שהגביה עצמו כארז, ישפיל עצמו כאזוב", והרי שמפורש להדיא כאן בחז"ל שאזוב הוא הצמח השפל ביותר שקיים במין הצומח.

וזה מונח בתיבה אזוב עצמה שהיא אותיות אז - בו, ומשמעות עומק הדבר, -בשפלות שמתגלה כאן ב"ישפיל עצמו כאזוב" יש בה שתי תפיסות, מצד תפיסת הקלקול שבשפלות זהו כלשון חז"ל כידוע על הפסוק "מי בז ליום קטנות" - "מי בזבו שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא, קטנות שהיתה בהם", ומצד כך במילה אזוב מונח האותיות אז יבוז [-מל' בז], כלומר, הקטנות והשפלות הזאת של "מי בזבו שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא קטנות שהיתה בהם", היא בבחינת השפלות של 'ישפיל עצמו כאזוב, והשפלות הזו שבאזוב שהיא ה"קטנות שהיתה בהם" זהו מהלך הקלקול שבאזוב.

אבל להיפך, אם אין את המהלך של "בז ליום קטנות", אלא דייקא מתגלה המהלך ההפוך, מהלך דתיקון, הדבר מתהפך ממדרגת אז - בוז, למדרגת אז - זב שבאזוב, מלשון של זיבה, לשון של המשכה של שפע המגיע.

וזה המדרגת ה"לעתיד לבוא" שיש בו הארה של שפע בלא צמצום.

הגאווה, ו"ישפיל עצמו כאזוב" זה התיקון של צד השפלות. אבל בצורה הפנימית של הדבר מתגלים ב' הקצוות באופן דתיקון, - בחיצוניות זה מתגלה אצל יעקב אבינו שנאמר בו "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" כמו שאומרים חז"ל "סולם דא יעקב", שיעקב עצמו הוא גופא הסולם, ומצד כך, העקב שבו זה ה"מוצב ארצה" שמלשון עקב הוא נקרא יעקב, וה"ראשו" זהו ישראל מלשון לי - ראש שזה "מגיע השמימה". ובפנימיות זה מתגלה במדרגתו של משה רבינו, שמחד משה רבינו עולה לשמים ג' פעמים ארבעים יום, ומאידך הוא יורד לארץ ומוריד תורה לארץ, ועל שם כן הוא נקרא "איש האלקים" - "מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה אלקים" כדברי חז"ל כידוע.

בחנית הארץ ב'רצוא' ובחנית האזוב ב'שוב' שמתגלה אצל משה רבינו

וזהו ה"רצוא ושוב" שנמצא אצל משה רבינו, ב"רצוא" מתגלה בו "הגביה עצמו כארז" מצד התיקון שארז זה אותיות א'-רז, וכדברי חז"ל "מי גילה רז זה לבני שמלאכי השרת משתמשים בו" במה שהקדימו נעשה לנשמע, והיינו שזה היה מכח הארת הא' - רז של משה רבינו,

ואף אחרי החטא שהרז נעלם כמו שאומרים חז"ל - "איבדתם נעשה ונשאר רק נשמע" שהם איבדו את מציאות הרז, עדיין נשארה אצל משה רבינו ההבחנה של רז, - וגילוי הדבר שהרי אצל כלל ישראל נאמר "זאת חוקת התורה", "חוקה חקתי ואין לך רשות להרהר אחריה", אבל ביחס למשה רבינו, כדברי חז"ל, "לך אני מגלה טעמה ולאחרים אין אני מגלה טעמה", כלומר - אצל משה רבינו מתגלה שיש לו אחיזה בטעם העליון, והיינו שכיון שמשה רבינו לא היה בחטא העגל, וכל פרה אדומה באה לכפר על חטא העגל - "תבוא האם ותקנח

האכילה, כל' חז"ל בכמה מקומות "שולחנו של אדם" ביחס למקום האכילה, וכאשר השולחן מתגלה מצד התיקון זה אכילת המן, ששם לא שייך בחינה של "בזבז שולחנם", שהרי על אף שהמן היה עשירית האיפה - עומר לגולגולת שזה שיעור השווה בכולם, מכל מקום לכל אחד היה מן דייקא לפי חלקו שלו, ומצד החיצוניות גילוי הדבר כמו שאומרת הגמ' ביומא שהיה הבדל בין אדם לאדם ביחס למקום הירידה של המן, וכמו"כ היה הבדל באופן שירד המן, המן בירידתו היתה לכל אחד כפי שהוא ראוי לו, לזקנים, לקטנים, ולשאר בני אדם, זה הגילוי מצד החיצוניות, שגם זה צורת גילוי מצד כח ההתפשטות של המן עד המקום האחרון של התפשטותו,

אבל מצד השורש הפנימי של המן, ההבדל שהיה בין אדם לאדם במן שירד לו הוא, כמה זיו של הארה היה מונח בחלקו של כל אחד ואחד, שכפי כח ההתקשרות של כל אחד לאורו יתברך שמו, כך היה הזיו העליון מאיר לו, וכך היה הגילוי של מדרגת ה-זב בירידת המן שיורד לו לפי אותו ערך,

וכדוגמא לדבר מצינו גם בחיצוניות שבאופנים שירד המן היה צורה של שמן - 'לשד השמן' או צורה של דבש - "צפיחית בדבש", שזהו מציאות של דברים ששייך בהם אופן של זיבה.

ומ"מ א"כ, מכחו של משה רבינו מתגלה שתי הקצוות, מתגלה הקצה התחתון של צד הקטנות והשפלות - "והאיש משה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה", ומתגלה ההיפך של הדבר, שנעשה מציאות של זיבה והמשכה של שפע באכילת המן.

ובדקות יותר, בלשון חז"ל שהוזכר "הגביה עצמו כארז ישפיל עצמו כאזוב", מצד הקלקול של 'הגביה עצמו כארז', זה שתי קצוות נבדלים זה מזה, ש"הגביה עצמו כארז" זה מצד נקודת

כאן בתוך העולם בבחינת "הראני דוגמתו בעולם הזה" שהתגלה באכילת המן, שהרי על ה"לעתיד לבוא" אומר הרמב"ם "לא נתאו החכמים והנביאים לימות המשיח אלא כדי שיהיו פנוים ויושבים ועוסקים בחכמה", ועיקר עסקם בחכמה הוא הגילוי של ה"טעמי תורה", וה"מעין" של זה כאן בעולם זהו אכילת המן, וכדברי חז"ל כידוע "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", שכפשוטו היינו שאין לאדם את ה"ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה", אבל בעומק יותר ההגדרה היא שמתגלה שגם האכילה גופא היא תפיסת אכילה במדרגה של טעמים, וזהו "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן" שפנימיות התורה - השגת התורה היא הארת ה"טעמי תורה",

כאשר זה מתלבש במאכל כפשוטו, הרי שהמאכל שהוא חומר והטעם הערב לחיך הם ההרחקה ממציות האור העליון, כי הנאת עוה"ז היא סתירה למציות האור העליון - "שתי צרות הם זו לזו" כדברי ה"חובות הלבבות" הידועים, אבל כשמתגלה אכילת המן שהיא באה מן האור העליון, מן הזיו העליון ומשם נעשה הזיבה וההמשכה של הארת המן שמשתלשל לתתא, היא נשאר עדיין בטעם העליון, ולכן אפשר לטעום באכילת המן את כל הטעמים שבעולם, זה מדרגתו של משה רבינו שמכחו ירד מן, מכח ה"לך אני מגלה טעמה" שבשורש זהו הארז שמונח בו הא' - רז, ובהתפשטות, זהו אזוב, שנעשה הזיבה וההמשכה של השפע, - זה שלמות ההארה.

שורש הביזה בים סוף שבאה מהזיבה העליונה

וברור הדבר, מה שמתגלה מכח הארז, הא' - רז, זהו מכח הדביקות באל"ף - באלופו של עולם, בו יתברך שמו, וכשזה מושפל למטה שנעשה האזוב - א' זוב זהו ג"כ הדביקות

צואת בנה" כדברי ר' משה הדרשן שמביא שם רש"י כידוע, לכן אצל משה רבינו נשאר ה-א' רז, הארז, ה"הגביה עצמו כארז" מצד נקודת התיקון גם אחרי החטא, מה שמעין כך היה אצל כל ישראל במדרגת מתן תורה מכחו של משה רבינו, "מי גילה רז זה לבני", זהו מצד ה"רצוא".

ומצד ה"שוב", זה לא "שוב" דקלקול של "ישפיל עצמו כאזוב" בבחינת "בז ליום קטנות", אלא ה"שוב" הוא ההמשכה של ה"רצוא", זהו האז - זב שבאזוב שמתגלה מכחו של משה רבינו.

ובעומק, הרי עיקר הגילוי שמתגלה לעתיד לבוא, כדברי חז"ל "למכסה עתיק" שזה קאי על דברים שכיסה עתיק יומין שעתידים להתגלות לעת"ל ואלו הם הטעמי תורה שיתגלו, כמו שמבארים רבותינו כידוע שעיקר הגילוי דלעתיד לבוא הוא גילוי של טעמי תורה - ושורש הדבר הוא מכחו של משה רבינו של - "לך אני מגלה טעמה", - וההמשכה של הדבר זה מה שהתגלה במן שירד מכחו של משה, שכל אחד טעם בו לפי מדרגתו, וכן בכללות במה שבמן היה ראוי לטעום בו כל מאכלים שבעולם [חוץ מה' מאכלים אחד מ"ד, כמו שאומרת הגמ' ביומא], ומה שאפשר לטעום במן כל טעם שבעולם זהו מחמת שמתגלה בו ה"לך אני מגלה טעמה", - זה מה שמתגלה במדרגת המן.

וא"כ מהרז העליון, הא' - רז [-שבארז] של "לך אני מגלה טעמה", נמשך ה"שוב" של כח הזיבה שבאזוב ומציות האהרה של הזיבה שנמשכת בו יסודה היא המציות של הטעמים, זה עומק המדרגה שמתגלה באכילת המן.

**מדרגת הטעמים שבמן -
מעין מדרגת ה'טעמי תורה' דלעת"ל**
- וזוהי המדרגה של ה"לעתיד לבוא" שמאירה

מהזיו העליון שהאיר והפך להיות זיבה, אבל התלבשותו לא היתה רק בזב אלא בבז דתיקון שהוא הופך להיות ביזת הים, זה עומק ההארה שהיה לבני ישראל במדרגת קריעת ים סוף.

ודייקא, אז נאמר "ויאמינו בה" ובמשה עבדו", ושם נאמר על משה רבינו "אז ישיר משה", מה שהאז נאמר דייקא שם, זהו משום שמדרגת האזוב שהתגלתה בקריעת ים סוף, וה"אז ישיר משה" זה עומק המדרגה שמתגלה מכח מדרגת קריעת ים סוף כי שם מאיר תוקף ההארה, כמו שנתבאר.

ומהות שלימות ההארה, צריך להבין ברור, כמו שמבואר בחז"ל שביזת הים זהו הממון שהיה מתחילה ממון של המצרים, והרי בשעה שהמצרים טבעו זה הופך להיות "זוטו של ים" שהוא ממון של הפקר [בלי להיכנס לעומק ההגדרה לדינא] וא"כ, מה שכפשוטו הם קיבלו את אותו ממון מהמצרים אך בעומק, כהגדרה כללית מאד שזה הפך להיות "זוטו של ים" שזה ממון של הפקר, ובני ישראל זכו בו.

אבל ברור הדבר שהתפיסה העליונה היא שעומק ה"ביזת הים" חל מהזיו העליון שזהו מה "שראתה שפחה על הים" בבחינת "מחוי באצבע" כשאמרו 'זה א-לי ואנוהו' וא"כ, מתגלה האופן של הארת האלוקות שהאירה בקריעת ים סוף, ומהאור הזה הגיע עומק התפיסה של ביזת הים שזה הממון שבני ישראל אספו בים.

שורש השפע של ביצת הים - עסקו של משה בארוננו של יוסף

וזה העומק של דברי חז"ל הידועים, כמו שמביא רש"י, שלאחר שהם עברו את הים שאז הים פלט את ממונם של המצרים, -בשעה שבני ישראל עסקו בביזת הים משה היה עוסק בארוננו של יוסף, וכפשוטו יש כאן צד מעלה

באל"ף, כלומר, אותו דביקות שבשורש, ב"רצוא", היא אותו דביקות שמתגלה ב"שוב", וא"כ, ה"רצוא ושוב" זו הצורה השלימה של מדרגת הזיבה שמאירה לתתא שמתגלה מכח האזוב דקדושה.

והגילוי של הדברים מאיר היטב בקריעת ים סוף, שזה עומק ההארה שמתגלה שם, שהרי נאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". וכמו שאומרים חז"ל שעיקר ה"רכוש גדול" לא היה רק ביציאת מצרים במה שנאמר שם "ושאלה אשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב ושמלות" אלא עיקר ההארה של ה"רכוש גדול" מתגלה בביזת הים, והיא היא ה"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול".

ודייקא, ה"רכוש גדול" שהתגלה ביציאת מצרים היה באופן של "ושאלה אשה מאת רעותה" שזה באופן של שאלה, והיינו משום שכל ההארה של ליל הפסח זה ע"י הגילוי של שאלה ותשובה שבסיפור יציאת מצרים, ולכן גם הממון מגיע באופן של "ושאלה אשה מאת רעותה", "איש מאת רעהו אשה מאת רעותה".

אבל בביזת הים, זה לא היה באופן של שאלה, אלא זה היה באופן של ביזה, והיינו שנשתנה כל מהות הממון שמגיע לבני ישראל בקריעת ים סוף במה שהוא מגיע באופן של ביזה, וברור הדבר - ההארה של ביזת הים מתגלה מהמדרגה של הזב שבאזוב, כלומר - שהרי כמו שנתבאר יש באזוב שני מהלכים, מצד הזב זה מהלך אחד, ומצד ה"בז" שזהו ה"בז ליום קטנות" זה מהלך נוסף שכפשוטו הוא מהלך דקלקול, אבל כאשר נתקן גם הבז כמו שהזכרנו לעיל בהרחבה שזה מדרגתו של משה רבינו שכולל את הארז העליון ואת הזב התחתון, -המקום שמתגלה שגם הבז עצמו מתהפך להיות מעלה, זהו בביזת הים, והיינו ששורש ההארה של ביזת הים באה

נקודת החכמה, אבל השפע של הממון שהגיע מכחו של יוסף הוא מה"אין נבון וחכם כמוך", כל השפע בא מההארה של החכמה העליונה, זה התפיסה שמשה רבינו עוסק בעצמותיו של יוסף, שמשם מגיע השפע.

והרי משה רבינו עצמו, שהיה עשיר כמו שאומרת הגמ' בנדרים, שאין הנבואה שורה אלא במי שיש בו ארבעה דברים, עניו, חכם, גבור, ועשיר, ואומרת הגמ' שם שמשה רבינו נהיה עשיר מפסולת הלוחות - "מפסולתן של לוחות נתעשר משה", וכוונת הדבר ברורה, מעצמות ההתפשטות של הארת התורה, משם היה עושרו של משה, זה לא שפע שבא לעולם כשפע לעצמו כפשוטו כביכול, באופן של נעלמות, אלא היה מאיר ההארה הברורה שכל עושרו של משה הוא מכח ה"אבן ספיר" מלשון ספיר [לשון של הארה], כך נעשה עושרו של משה, -וזהו האזוב בבחינת הזיבה העליונה שמתגלה מכח מדרגתו של משה.

מהות ה'זב' העליון שעולה תשעה

ובלשון מדוקדקת, לפי"ז, התיבות זב, בז שבתיתב אזוב מורכבות מהאותיות ב' וז' שהם ביחד ט', והרי כדברי חז"ל "בעשרה מאמרות נברא העולם, והרי במאמר אחד היה יכול להיבראות" וכו', והיינו שנעשה תוספת של תשעה מאמרות.

ומעין כך במתן תורה, "אחת דיבר אלקים", דיברה אחת, ומכאן ואילך "משה ידבר והאלקים יענו בקול" שנעשה המשכה של עוד תשע דיברות. יש בזה כמה וכמה לשונות בדברי חז"ל, אבל כהגדרה כוללת, מצד הקב"ה זה אחד, ונעשה המשכה של עוד תשעה, [על אף שההגדרה הזו יש בה סוגיא רחבה, אבל זהו בלשון כללית עד למאד], זה הזיבה שבאה מהכח של משה רבינו בהארה של תורה, שמכח ההארה של מדרגת ה'אחד' נעשה עוד תשעה, מכח מי

אצל משה רבינו שהוא לא עוסק בענייני הממון אלא העסק שלו הוא בארונו של יוסף.

אבל ברור לכל בר דעת שמונח כאן מיניה וביה הגדרה עצמית, -מאיפה היה כח של ביזת הים לבני ישראל? -מכח מה שמשה עוסק בארונו של יוסף, זה שורש נקודת ההמשכה, ושם הוא השורש לקבל את השפע של ביזת הים, כלומר - הרי יוסף נקרא יוסף כיודע מלשון הקרא "יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים" שמגיע מהאלופו של עולם, זהו ה"אלף פעמים", -ועל זה אומרים חז"ל שמשה רבינו אמר "עד כאן משל הקב"ה, מכאן ואילך משלי" - והגדרת הדבר א"כ, מה שמשה רבינו עוסק בארונו של יוסף היינו משום ש"יוסף הוא המשביר לכל הארץ", ממנו מתגלה השפע של הממון, שזהו ה"יש שבר במצרים" ועליו נאמר "ויקבוץ בר", ויוסף קיבץ כל כסף וזהב שבעולם במצרים כמו שמפורש בפסוקים וכפי שמרחיבים חז"ל, והרי שיוסף הוא שורש נקודת ההמשכה של הממון, ומכח כך שמשה רבינו עוסק בארונו של יוסף, משם נעשה ההמשכה של אותו ממון של ביזת הים שמגיע ונמשך עד לתתא.

ובעומק ההגדרה היא בהירה הרי שורש הדבר שיוסף המשיך את כל הממון למצרים זהו מכח עצתו של יוסף לפרעה שאז אומר לו פרעה "אין נבון וחכם כמוך", ומכח כך יוסף צבר בר לשבע שנות השובע, אבל יתר על כן, מכחו של יעקב פסק הרעב לאחר ב' שנים משנות הרעב, ונמצא שכל שפע הממון שהיה בעולם, הגיע מהשפע של המזון שבא מכח חכמתו של יוסף, מכח ה"אין נבון וחכם כמוך",

-וזה עומק התפיסה של ממון שבא מן החכמה העליונה, כלומר - מצד הסדר של האי עלמא נאמר "כי לא לחכמים לחם ולא לקלים המרוץ" ורק ה' יתברך משפיל ומרים - "הוא ישפיל והוא ירים", והיינו שהשפע של הממון שמתגלה בעלמא דתתא, הוא לא מאיר מעומק

מכח מה שהם שלושה, זהו הבחינה של "אגודת אזוב" - "אין אגודה פחות משלושה", כלומר, מציאות האזוב מגלה שכל אחד ואחד לעצמו הוא בבחינת "לית ביה ממשא", הוא שפל, אבל מכח האגודה שהם מצטרפים גם יחד נעשה להם מציאות של תוקף, מציאות של קיום.

והשורש של התפיסה הזו, היא פנימיותו של משה רבינו, כמו שאומרת הגמ' בשבת, שהתורה שהיא "אורייתא תליתא" ניתנה בחודש השלישי וכו' כל השלושה שמונים שם חז"ל ובכלל כך שהתורה ניתנה ע"י מי שהוא שלישי לבטן, שזה משה רבינו שקדמו לו מרים ואהרן, וא"כ הוא השלישי לבטן, כלומר, שהכח של משה רבינו, שמכח כך ניתנה התורה, זהו מכח שהוא שלישי, אבל הוא מצד עצמו, הוא אזוב בבחינת "ישפיל עצמו כאזוב".

וא"כ, עד השתא נתבאר המהלך שמצטרף את הארז ואת האזוב ב"רצוא ושוב" שהופך להיות מהזיבה של הזיו העליון עד הביזה דתיקון, אבל המהלך הנוסף הוא, שכאשר מתגלה האזוב לתתא משה רבינו מגלה ע"י "ישפיל עצמו כאזוב" שכחו הוא ע"י הצטרפותו לאחרים, וזה מה שנאמר בקרא "והאיש משה ענו מכל האדם אשר על פני האדמה" - אז כפשוטו היינו שהוא ענו יותר מכולם, אבל בעומק מונח כאן בפסוק ההגדרה שהוא ענו "מכל האדם אשר על פני האדמה", ועל ידי שהוא ענו הוא מצטרף עם כל ישראל, נעשה האגודה השלימה שמצרפת, מחברת ומאחדת את כולם גם יחד.

מכחו של משה רבינו מתגלה שכל בני ישראל מחוברים יחד, והדוגמא השורשית והבהירה לזה, כמו שאומרים חז"ל על משה רבינו "אשה אחת היתה בארץ מצרים וילדה שישים רבוא בכרס אחד ומנו משה ששקול משה כנגד שישים רבוא", ועומק ההגדרה הדקה לעניינא דידן השתא - משה רבינו מגלה בתפיסה שלו את ה"יעשו כולם אגודה אחת" מכח שהוא

נעשה עוד תשעה? מכח "משה ידבר והאלקים יעננו בקול" נעשה ההארה של ה"זב" העליון, זה ההארה מצד עצם מדרגתה של תורה שמדיבור אחד נעשה עשרת הדיברות.

ומהדיברות האלה נמשך כל השפע של האור של המן כדברי חז"ל "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", מהשפע הזה נמשך השפע של הממון של משה רבינו "מפסולתן של לוחות נתעשר משה", זה האזוב של מדרגתו של משה רבינו.

ומצד כך, ה"ישפיל עצמו כאזוב" היינו שהוא מוריד את הדבר ומשפיל אותו לתתא כתכלית של "דירה בתחתונים" מכח מדרגתו של משה רבינו, וא"כ, זה לא מצד נקודת הקלקול של "בו ליום קטנות" אלא ככל מהלך פני הדברים שנתבאר עד השתא, ההמשכה מריש דרגין עד אחרית דרגין, להמשיך את שפע אור התורה בשורשה עד המקום של ההתפשטות לתתא.

מהות כח האגודה שמונה ב'אגודת אזוב'

ולפי"ז, נתבונן ונבין - יש לנו אזוב בדיני מצורע כמו שהוזכר, ויש לנו עוד דין של אזוב שהיה ביציאת מצרים, ששם נאמר "ולקחתם אגודת אזוב" שיש דין של אגודה, וכמו שאומרת על זה הגמ' "אין אגודה פחות משלושה", שצריך שלושה אזוב ושכלל אזוב יהיו שלושה גבעולים, שלושה שהם שלושה, והיינו שמתגלה באזוב יסוד דין של אגודה "אגודת אזוב".

וברור לפי"ז, ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם" שמתגלה מהכח של האזוב הוא שכל אחד לעצמו הוא שפל ואין לו מציאות של קיום, ומכח מה הקיום של כל אחד ואחד לעצמו? רק מכח ההצטרפות שלו לאחרים, שזה הבחנה של "חזקה", של קביעות

שכולם מצורפים גם יחד, וכחו של משה רבינו הוא מכח ה"אגודה אחת", זהו ה"כל גדולה שנתתי לך, לא נתתי לך אלא בשביל ישראל", שלכן בחטא העגל נאמר לו "לך רד כי שיחת עמך".

וא"כ, עומק ההארה שמתגלה מכח ה"אגודת אזוב", היא אחדות שמצרפת את כל ישראל בענפים גם יחד, שכולם הופכים להיות מציאות אחת.

שלימות הארת האזוב שיתגלה לעת"ל

האור השלם הזה של חיבור לשורש מחד שזה הא' רז, וההתפשטות שבאה ב"רצוא ושוב" של האזוב דהיינו הזיבה והביזה שבאים מהזיו העליון, והגילוי שלתתא כולם נעשים יחד "אגודה אחת", זה שלימות של האור דלעתיד לבוא. זהו האזוב שהוא אותיות אז - בו שזוהי התפיסה דלעתיד לבוא.

ונחדד את הדברים בקצרה ממש, בקריעת ים סוף היה גילוי של השורש העליון - "זה א-לי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו", וכמו שאומרים חז"ל כידוע "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי".

אבל כשזה השתלשל לתתא, הרי היה י"ב שבילין בים, וכל שבט ושבט הלך בשביל שלו, כלומר - למטה עדיין לא נעשה שלימות נקודת האחדות, זוהי היתה המדרגה שהתגלתה בקריעת ים סוף.

לעומת כך, במדרגת מתן תורה נאמר "ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", והיינו שמכח ההארה של תורה שהיא נחלקת לאותיות, ויש בה שישים רבוא אותיות שהם כנגד כלל ישראל, נעשה הצירוף השלם של כל ישראל למטה, כמו שאומרים חז"ל "ויחן ישראל כנגד ההר - כאיש אחד בלב

שקול כמו שישים רבוא, זה "האגודת אזוב" שמכח כך היה יציאת מצרים שזה הדין שהיה בדם של קרבן פסח - "וטבלתם בדם אשר בסף", וע"י כן מזים את הדם על המזוזות ועל המשקוף, ומכח כך יש שמירה על פתחם של בני ישראל, כלומר, עצם הווייתו של משה רבינו היא היא כל הכלל ישראל.

ובלשון אחרת והיינו הך, יחיד שיש לו ממשות הרי שיש לו מסך המבדיל מלהצטרף עם אחרים, אבל עד כמה שהוא בטל כאזוב, הוא יכול להיות מציאות שהוא מקבץ את כולם גם יחד עמו, זהו ה"אין אגודה פחות משלושה" של "אגודת אזוב", שאר בני ישראל מצד עצמם יש בהם "ישות" מסויימת בחינת "יש", ולכן הם לא מצטרפים, מי גורם להם שיש כח לכל ישראל להצטרף גם יחד? כחו של משה רבינו שהוא "ענו מכל האדם אשר על פני האדמה", שהוא ענו יותר מכולם ועל ידי כן זה גורם שהוא מצרף ומחבר את כל הכנסת ישראל גם יחד, כאן מונח ה"אגודת אזוב" שבקומתן של הכנסת ישראל.

ומכח כך, נתבונן ונבין - כמו שנתבאר במהלך הראשון, משה רבינו עולה לשורש שזה הא' רז שהוזכר - לארז, ויורד למטה "לאגודת אזוב", אבל לפי מה שנתבאר השתא הוא לא יורד בתורת יחיד למטה לאזוב, אלא הוא יורד בתור "אגודה אחת", הוא יורד ע"י ה"יעשו כולם אגודה אחת", מכח כך הוא יורד למטה לתת תורה לישראל.

ודבר זה מפורש בחז"ל, שהרי כאשר נעשה חטא העגל והקב"ה אומר למשה "לך רד כי שיחת עמך", אומרים חז"ל ע"ז, "לך רד מגדולתך, כל גדולה שנתתי לך לא נתתי לך אלא בשביל ישראל", ולכן כאשר ישראל ירדו ממדרגתם, נאמר למשה "לך רד מגדולתך", ועומק נקודת הדבר, כי כל מה שהוא יורד לתתא להשפיע זהו מכח הכלל ישראל באופן

נגד צוררי", שיתבטל התפיסה של ההתנגדות, ההיפך מ"מי בז ליום קטנות - מי בזבו שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא", ויתגלה אז דייקא מקום ההארה ומקום ההמשכה של עומק נקודת השפע, זוהי שלימות מדרגת ההארה שתתגלה באחרית הימים שזה ההבחנה של אז.

וזה הארתו כל משיח, משיח הוא "משיח לפי תומו" כמו שאומרים חז"ל כידוע, מה שהוא "משיח לפי תומו" היינו שהוא משיח דבר שלם, ואינו משיח דבר שהוא חלק שזהו תם מלשון שלם, זה שיחתו, שיחה שהיא מציאות שלימה. ומכח כך נעשה משיח מלשון "שמן המשחה", נעשה ההמשכה של האור העליון, ונעשה משיחה של "שמן ששון מחברך", נעשה ההמשכה של השפע, זה מדרגת המשיח, וכשמצטרף הדברים גם יחד מכח הארתו, מאיר ההארה שהוא מצרף ומחבר את כולם בשלימותם גם יחד, כאן מונח עומק נקודת האזוב של הלעתיד לבוא.

ומכח כך מאיר הא' זוב, אל"ף - זוב, שמה שזב ויורד לתתא, זה כביכול, האלופו של עולם, שמתגלה בשלימותו בהתגלותו לתתא, וזוהי שלימות תוקף ההארה של האזוב שעצם ה-אל"ף העליון, הוא זה שזב לתתא, הוא זה שמתגלה לתתא, ועל זה נאמר "לא נתאוה הקב"ה אלא לעשות לו דירה בתחתונים", שלימות ההארה הזו היא באזוב אל"ף - זוב.

א-ז אזוב - בלבביפדיה, עבודת השם
מספר שיעור בקול הלשון 41998666

אחד" שנעשה החיבור והצירוף של כולם גם יחד בנקודת צירופם;

כלומר - מה שמשה רבינו ניגש אל הערפל אשר שם האלקים, היינו שהוא ניגש לנקודת השורש, ומשם נעשה ההמשכה של ה-אזוב שזה בחינת הר סיני שהוא השפל שבהרים וכח ההר שבו הוא בבחינת "שמינית שבשמינית שבגאווה" -שזה ההבחנה של ה-אז שא' וז' יחד הם ח' - ומשם נעשה נקודת הירידה של התורה לתתא, זהו א"כ, ה"ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם" שהתגלה ב"ויחן ישראל כנגד ההר כאיש אחד בלב אחד".

אבל לא היה שמה צירוף שלם של הכנסת ישראל, כי הערב רב עדיין היה בתוכם וכדברי הרמב"ן הידועים, שהם עמדו מן הצד, ולכן הם עיכבו את השלימות של ההארה של החיבור.

אבל באחרית הימים, ב"אז" שעתיד להתגלות, יצטרף ויתאחד האור של השורש העליון, של הא' רז, וישתלשל לתתא הזיו העליון באופן של זיבה, ובאופן של ביזה, ויצרף ויחבר כ"אגודת אזוב" את כל ישראל לתתא בחיבורם גם יחד, כאן מונח שלימות ההארה שבמדרגת האזוב.

והרי אזוב עם הכולל עולה בגימטריא טוב, ולעניינא דידן, זה ההבחנה שנאמר במשה רבינו "ותרא אותו כי טוב", ומצד כך, הארז העליון שזהו הא' רז, שרז בגימטריא אור כידוע, זהו כדברי חז"ל על הפסוק הזה: "מלמד שנתמלא הבית כולו אורה", וכשהאור העליון של הארז מאיר לתתא במדרגת האזוב, ברצוא ושוב, מכחו של משה רבינו, ומכחו נעשה ה"אגודת אזוב" צירוף וחיבור של כל ישראל גם יחד זוהי שלימות המדרגה, - לא כחטא העגל שנעשה מכח הערב רב שעליהם נאמר "לך רד כי שיחת עמך", כי מכח הערב רב עדיין אין את נקודת האחדות, אלא יאיר האור הזה לתתא בהתפשטותו, ויחזור ויצרף את כל הכנסת ישראל גם יחד, זה שלימות מדרגת האזוב. ואז יתגלה "תערוך לפני שולחן

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

אזוב

סוגיות במחשבה

אזוב

בלביפדיה מחשבה אזוב

ע"א, ששלושה גבעולים נחשבים לאגודה. נמצא שבפסח מצרים כשנאמר "ולקחתם אגודת אזוב", הכוונה היא לשלושה גבעולים המאוגדים יחד. כאן מופיעה בפעם הראשונה בתורה השימוש באזוב לצורך הזאה.

שורש המילה "אזוב" מכיל את האותיות "זב". במילה זו ניתן לזהות מספר צירופים: א-זוב או א-זוב, כשהמשמעות המרכזית קשורה לפעולת הזיבה. כאשר התורה אומרת "והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף" (שמות יב, כב), היא מתארת פעולה הדומה לזיבה - הדם שנאסף בכלי (בסף) מועבר באמצעות האזוב ו"זב" אל המשקוף ושתי המזוזות.

האמור לעיל מתייחס לאזוב בפסח מצרים. בשאר המקומות בתורה שבהם מוזכר האזוב, הוא קשור באופן ישיר לענייני טהרה:

א. טהרת המצורע - בתחילת פרשת מצורע נאמר: "וציוה הכהן ולקח למיטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" (ויקרא יד, ד). בפרשה זו מוזכר האזוב ארבע פעמים, ובכולן נכתב "אזב" חסר ו'.

ב. טהרת נגעי בתים - גם בטהרת הבית מהנגע נדרש אזוב: "ולקח לחטא את הבית שתי צפרים ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" (ויקרא יד, ט).

(יש להעיר שבמקומות הללו נכתב "אזב" חסר ו', בעוד שבשאר המקומות המילה מופיעה מלאה - עם ו'. כך גם בנ"ך, אצל שלמה המלך: "יידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר" (מלכים א ה, יג), וכן בתהילים: "תחטאני באזוב ואטהר" (תהילים נא, ט).)

ג. טהרת טמא מת - בטהרת טמא מת יש שני דינים הקשורים לאזוב:

א. בהכנת אפר הפרה: "ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה" (במדבר יט, ו). כאן האזוב הופך לחלק מאפר הפרה.

ב. בהזאת מי הנידה: "ולקח אזוב וטבל במים

מקורות בהם מוזכר האזוב בתורה

בתורה מצינו את השימוש באזוב בשלושה עניינים מרכזיים, שלמעשה הם ארבעה:

פסח מצרים - האזוב שימש להזאת דם הפסח על המשקוף ושתי המזוזות, כנאמר "ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות" (שמות יב, כב). עניין זה מובא גם במשנה במסכת זבחים (פרק ב') המבארת את ההבדלים בין פסח מצרים לפסח דורות.

טהרת המצורע - האזוב משמש בתהליך טהרת המצורע, כמו שנאמר בספר ויקרא: "וציוה הכהן ולקח למיטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" (ויקרא יד, ד). **טהרת טמא מת** - באזוב משתמשים בשני אופנים בתהליך טהרת טמא מת:

א. בהכנת מי הנידה - "ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שריפת הפרה" (במדבר יט, ו).

ב. בהזאת מי הנידה על הטמא - שבה האזוב משמש ככלי להזאה, כנאמר "ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל" (במדבר יט, יח). **ביתר פירוט:**

האזוב מוזכר לראשונה בתורה בהקשר של פסח מצרים. בפרשת בא נאמר: "ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח. ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר" (שמות יב, כא-כב).

בפסוקים אלו התורה מדגישה שיש דין מיוחד של "אגודת אזוב" ולא רק של אזוב בודד. רש"י במקום מבאר: "אזוב - מין ירק שיש לו גבעולים, אגודת אזוב - שלושה קלחים קרויין אגודה" (רש"י שמות יב, כב). וכפי שמבואר בגמרא (סוכה יג

שמרומזו בדימוי שהשתמש בו: מהארז הגבוה ועד האזוב הנמוך.

ביתר ביאור: מהות האזוב מתבטאת בשני עניינים עיקריים - האחד קשור לענווה, כמובא בדברי רש"י שהזכרנו לעיל, והשני קשור להשתלשלות מהשורש העליון אל התחתון.

עניין הענווה מתבטא בכך שהאדם נדרש להנמיך את עצמו, כפי שמלמדנו רש"י בפרשת מצורע, שמכיוון שהנגעים באים על גסות הרוח, התיקון הוא "לפי שהנגעים באים על גסות הרוח... מה תקנתו ויתרפא? ישפיל עצמו מגאוותו" (רש"י ויקרא יד, ד). כלומר, האדם נדרש לרדת ממדרגת הארז הגבוה למדרגת האזוב הנמוך.

אמנם עניין ההשתלשלות הוא מה שכתוב בנוגע לשלמה המלך, שנאמר עליו "וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יוצא בקיר" (מלכים א ה, יג). כאן האזוב אינו מסמל "ירידת" מדרגה אלא "השתלשלות" החכמה מן העליון אל התחתון - שלמה המשיל את חכמתו "בשלושת אלפים משל" (שם), ובכך המשיך ושלשל את החכמה העליונה עד למדרגה התחתונה ביותר, מן הארז הגבוה ועד לאזוב הנמוך.

ניתן למצוא רמז לעניין זה במילה "אזוב" עצמה. מעבר לקשר שהוזכר קודם בין "אזוב" ל"זב" (המסמל את מקום ההזאה), טמון בה עומק נוסף. כאשר מדקדקים במילה "אזוב", מגלים בה את האותיות "אב". דבר שמרמז על עניין ההשתלשלות השלמה - מהראשית ועד האחרית, מה"אב" שהוא השורש והמקור, ועד לתולדותיו הנמשכים ממנו.

בהתבוננות מעמיקה יותר, המילה "אזוב" מייצגת את מבנה הבריאה כולה. האות א' מסמלת את האחדות העליונה, האות ב' מסמלת את ההתפרטות וההתחלקות, והאות ז' מסמלת את העולם שנברא בששת ימים, כמו שכתוב "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש" (שמות לא, יז). כך, המילה "אזוב" מגלמת בתוכה את כל סדר ההשתלשלות - מהאחדות האלוקית העליונה ועד לעולם החומרי התחתון.

איש טהור והזה על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות" (במדבר יט, יח). כאן האזוב משמש ככלי להזאה.

לסיכום, מצאנו בתורה שלושה הקשרים עיקריים של הזאה באמצעות אזוב: בפסח מצרים, בטהרת המצורע, ובטהרת טמא מת. בנוסף, האזוב משמש גם כחלק משריפת הפרה האדומה. אלו הם ארבעת המקומות שבהם התורה מזכירה את האזוב בהקשר של טהרה.

עניין האזוב:

השתלשלות מלמעלה למטה

לאחר סקירת המקורות בתורה שבהם מוזכר האזוב, נעבור לדיון בהגדרתו הכללית:

כפי שהזכרנו, בפרשת יציאת מצרים מוזכר האזוב בהקשר של "ולקחתם אגודת אזוב" (שמות יב, כב), כלומר האזוב מופיע כ"אגודה".

בפרשות אחרות האזוב מופיע יחד עם עץ ארז. בפרשת מצורע נאמר: "וציווה הכהן ולקח למיטהר שתי ציפורים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" (ויקרא יד, ד). וכן בטהרת המת: "ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת" (במדבר יט, ו).

בצירוף של עץ ארז ואזוב טמונה משמעות עמוקה. כפי שמבאר רש"י (ויקרא יד, ד): "לפי שהנגעים באים על גסות הרוח... מה תקנתו ויתרפא? ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב". האזוב, אם כן, מהווה סמל לענווה ושפלות רוח. **לפי** זה, הארז והאזוב מייצגים שני קצוות: הארז הוא העץ הגבוה ביותר, כנאמר "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה" (תהלים צב, יג), ואילו האזוב הוא העץ השפל ביותר. כך הארז והאזוב מהווים שני צדדים הפוכים אחד מהשני.

אנו מוצאים בשלמה המלך השתמש בדימוי זה, כפי שנאמר: "וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יוצא בקיר" (מלכים א ה, יג). משמעות הדבר קשורה למשלי שלמה, שנשא "שלושת אלפים משל". המילה "משל" קשורה ללשון "לשלשל" - להוריד דבר מלמעלה למטה. שלמה המלך שלשל את החכמה העליונה, "שלושת אלפים משל", לשלושת העולמות - מהעולם העליון עד העולם התחתון - כפי

יד, כא). מפסוק זה אנו למדים שקיימת הבחנה יסודית בין העיקר - שהוא מציאות הנפש, לבין הטפל - שהוא מציאות הממון.

מכאן מתבאר שורש השם "ביזה" - מלשון ביזוי. כלומר, מדוע בוזזים רכוש במלחמה? מפני שבמהותו, ביחס למציאות הנפש, הרכוש הוא דבר בזוי ומשני בחשיבותו. זהו צד אחד בהבנת המושג.

אולם, מצד שני, מצינו גישה שונה אצל הצדיקים. כפי שאמרו חז"ל: "צדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופם" (חולין צא ע"א). דוגמה מובהקת לכך היא יעקב אבינו, שחזר על פכים קטנים שהשאיר מעבר לנחל יבוק, כמסופר בגמרא שם. מדוע הממון חביב כל כך על הצדיקים? זאת משום שהם עוסקים בהורדת האור האלוקי והשפעתו עד למקומות הנמוכים ביותר.

דוגמה לכך ניתן לראות בשלמה המלך, עליו נאמר: "וידבר שלושת אלפים משל ויהי שירו חמישה ואלף. וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר בקיר" (מלכים א' ה, יב-יג). שלמה השפיע את ההארה האלוקית מהמדרגה העליונה ביותר (הארז בלבנון) ועד למדרגה התחתונה ביותר (האזוב בקיר).

ביזת הים: השתלשלות האור העליון עד לשלל גשמי

זהו ההבדל המהותי בין משמעות הממון כשהיה ברשות המצרים לבין משמעותו כשעבר לרשות ישראל. בהיותו אצל המצרים, הרכוש נחשב ל"ביזה" במובן הפשוט - שלל מלחמה. אולם כשבני ישראל לקחו את אותה ביזה, משמעותה השתנתה לחלוטין.

כדי להבין זאת, עלינו להקדים ולבאר את דברי חז"ל (סוטה יג ע"א): בשעה שכל ישראל היו עסוקים בביזת הים, משה רבינו היה עסוק בארונו של יוסף. בהשקפה ראשונה נראה שהם עסקו בדברים שונים לחלוטין - משה התעסק בארונו של יוסף, בעוד העם אסף את שלל המצרים.

אולם בעומק הדברים, שניהם עסקו באותו

נוסף על כך, במילה "אזוב" עצמה טמונים רמזים נוספים. כפי שהוזכר לעיל, ניתן למצוא בה את האותיות "זב", וכאשר נהפוך את סדר האותיות הללו, נקבל "בז" - מלשון ביזה ושלל. חז"ל מלמדים אותנו במדרש (ויקרא רבה ל, א) שבזכות מצוות האזוב זכו ישראל לביזת הים, לביזת סיחון ועוג, ולביזת ל"א מלכים בכניסה לארץ ישראל. דבר זה מרמז על קשר עמוק בין האזוב ובין השלל והביזה.

קשר זה קשור למהות של ענין הביזה. מבחינה הלכתית, ביזה היא חלק מדיני מלחמה וכיבוש. על פי ההלכה, ישנם דרכים שונות לקניין: משיכה, מסירה, הגבהה, חזקה וכדומה, כמבואר במסכת קידושין (כו ע"א). אחד מאופני הקניין המיוחדים הוא "קניין מלחמה" - זכייה ברכוש האויב כתוצאה מניצחון במלחמה.

כאשר אנו מתבוננים בביזת הים, עולה השאלה: באיזה דין זכו בני ישראל בשלל המצרים? ניתן להציע מספר אפשרויות:

ניתן לומר שהדבר היה מדין הפקר - כלומר, רכושם של המצרים הפך להיות הפקר ולכן זכו בו ישראל. אולם קיים קושי בהסבר זה, שכן למצרים שטבעו בים היו יורשים, והתורה מכירה בירושת גוי את אביו, ולכן למעשה הרכוש לא איבד את בעלותו החוקית.

ניתן לומר שזה מדין "זוטו של ים" - כלומר, חפצים שנשטפו בים ואבדו מבעליהם (בבא מציעא כא ע"ב). אולם זו אינה הגדרה מדויקת למקרה של קריעת ים סוף, והדבר תלוי בשיטות הראשונים והאחרונים בגדר זוטו של ים.

אלא אפשר לומר שזכו מדין כיבוש מלחמה. כלומר, שבני ישראל זכו בביזת הים כתוצאה מניצחונם על המצרים.

בהבנה מעמיקה יותר, משמעות המושג "ביזה" קשורה לעובדה שמדובר בדבר שמצוי במדרגה התחתונה ביותר בסדר החשיבות. כדי להבין זאת, עלינו להתבונן ביחס שבין מציאות הנפש לבין מציאות הממון. יחס זה מודגם בבירור במפגש בין אברהם אבינו למלך סדום, לאחר מלחמת המלכים, שם אמר מלך סדום לאברהם: "תן לי הנפש והרכוש קח לך" (בראשית

הממון של המצרים נעשה חביב על בני ישראל יותר מאשר גופם של המצרים עצמם. זוהי השתלשלות רוחנית שמקורה במדרגה העליונה ביותר והיא יורדת עד למדרגה התחתונה. בכך מתבטאת המהות האמיתית של ביזת הים.

אם כן, ביזת הים מהותה וענינה היא הארה אלוקית עליונה המשתלשלת ויורדת עד למציאות הממון החומרי בעולם הזה.

דבר זה מבואר היטב בדברי רבותינו בביאור מה שאנו אומרים בכל יום בקריאת שמע: "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" (דברים ו, ה).

חז"ל דורשים במסכת ברכות (גד ע"א): "בכל מאודך - בכל ממונך", כלומר שעל האדם לאהוב את ה' גם במחיר של הפסד ממונו, ואפילו אם נוטל את כל ממונו. הגר"א מוסיף רעיון עמוק לביאור זה ומבאר ש'מאודך' הוא מלשון 'מאוד' - שפירושו דבר שהוא למעלה מן המידה והגבול, וזוהי מדרגת מסירות נפש ממש, שהיא למעלה מן הדעת.

לפי יסוד זה, הממון מבטא את עומק הנפש של האדם, שכן כידוע מדברי רבותינו - ככל שהאור האלוני גבוה ועליון יותר, כך הוא יורד ומשתלשל למקום נמוך ותחתון יותר. עומק הנפש של האדם בהתפשטותו למטה (לתתא), מתגלה ביחסו לממונו החומרי.

זהו גם הביאור למה ש"רבי מכבד עשירים" (עירובין פו ע"א), כי האור העליון של נשמתם משתלשל עד למטה, עד לעולם החומר והממון. כמובן, כאשר קשר זה בין הנשמה והחומר מתגלה מצד הקלקול, אזי זה מתבטא באופן של תאוות ממון ורדיפה אחר הבצע. אולם מצד התיקון שבדבר, זהו ביטוי לאור העליון שמשתלשל עד לעולם החומר והתחתון, והופך אותו לכלי לעבודת ה'.

זהו עומק משמעותה של "ביזת הים" - האור העליון והקדוש שהשתלשל למטה והתגלה בעולם החומר.

האזוב קשור באופן עמוק לסוד ביזת הים שבני ישראל זכו לה ביציאתם ממצרים. כאשר נתבונן בתהליך יציאת מצרים, נראה שהנקודה האחרונה והמשלימה של היציאה הייתה דווקא ביזת הים, "הכל הולך אחר החיתום" (ברכות יב

עניין ממש, אך מכיוונים שונים - משה רבינו התמקד בשורש הרוחני, בעוד העם עסק בביטוי המעשי של אותה פעולה.

הדבר יובן באמצעות ביאור הקשר בין המילים "יוסף" ו"אזוב". המילה "אזוב" בכתוב מלא (עסו) היא גימטריא של האותיות 'ו' - שהן חלק משמו של יוסף. והמילה "סוף" מכילה את האותיות ס' פ' - שהן חלק מהמילה "יוסף". כך שהצירוף של "אזוב" ו"סוף" הוא בגימטריא שמו של יוסף.

בעת יציאת בני ישראל ממצרים, הם טבלו את מזוזות בתיהם באזוב אשר בסף, ובזכות מעשה זה ניצלו ממכת בכורות. כבר בשלב זה החלה ביזת מצרים הראשונה, כפי שנאמר: "וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות" (שמות יב, לה). אולם השלמת הביזה התרחשה רק בקריעת ים סוף.

קריעת ים סוף עצמה התרחשה בזכות ארוננו של יוסף, כפי שאמרנו חז"ל (שמות רבה כ, יט): "בזכות יוסף נקרע הים, שנאמר 'הים ראה וינוס' - מה ראה? ארוננו של יוסף". בשעה שמשה רבינו עסק בהעלאת ארוננו של יוסף (המהווה את השורש הרוחני), התעסקו בני ישראל בביזת הים שהייתה התוספת והריבוי החומרי של יציאת מצרים.

שניהם עסקו באותו עניין רוחני, אלא שמשה רבינו עסק בשורש העליון - המדרגה הנקראת "יוסף", ואילו בני ישראל עסקו בהתפשטות המעשית של אותו עניין - הביזה והתוספת החומרית, בבחינת "יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים".

בעומק יותר, המילה "אזוב" מרמזת על השתלשלות האור האלוני מלמעלה למטה: א' מסמלת את הראשית העליונה, ז' את השבע מידות, וב' את המלכות התחתונה. זוהי ההשתלשלות מהראשית העליונה ביותר עד למדרגה התחתונה ביותר - שזהו בדיוק העניין של "יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים", המשכת השפע האלוני מלמעלה עד למטה.

במובן זה, כאשר בני ישראל לקחו את ביזת הים ממצרים, הם עשו זאת בזכות יוסף הצדיק. שורש מעשה זה נעוץ במדרגתו של יעקב אבינו, שחז"ל אמרו עליו ש"ממונם חביב עליהם מגופם". כתוצאה מכך, בתהליך הכנעת מצרים,

ע"א).

המזוזות בליל יציאת מצרים, או תיקון למצורע, או תיקון לטומאת מת.

בעומק יותר, מצד התיקון השלם, כשם שהארז והצד העליון שלו הוא בבחינת "א-רז" - הסוד העליון, כך תפקידו של האזוב הוא להמשיך ולהשפיע את אותו הרז העליון, את הסוד האלוקי, עד למדרגה התחתונה ביותר הנקראת "אזוב".

לאור האמור לעיל, נוכל כעת להעמיק בהבנת מהותו של האזוב. האזוב מסוגל לתקן את המדרגה התחתונה ביותר בכריאה - מדרגת המוות.

בפרשת טהרת המת מוזכר האזוב בשני הקשרים מרכזיים: ראשית, בהכנת אפר הפרה האדומה, כפי שנאמר: "ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שריפת הפרה" (במדבר יט, ו). ושנית, בתהליך ההיטהרות עצמו, כנאמר: "ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האוהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם" (במדבר יט, ח).

ראוי לשים לב לשינוי בסדר המרכיבים בין פרשת טהרת המת לפרשת המצורע. בפרשת המצורע (ויקרא יד, ד) נאמר: "ולקח למיטהר שתי ציפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב". כלומר, הסדר הוא: ארז, שני תולעת, ואזוב. לעומת זאת, בפרשת טהרת המת הסדר שונה: "ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת". כאן הארז והאזוב מופיעים בסמיכות זה לזה, ואילו ה"שני תולעת" מופיע אחריהם, בניגוד למצורע שם ה"שני תולעת" מהווה נקודת אמצע בין הארז לאזוב.

משמעות הדבר היא: בפרשת טהרת המת, ההצמדה של הארז והאזוב רומזת לשני חלקי עץ הדעת - טוב ורע. העץ הגבוה ביותר, הארז, מסמל את צד הטוב שבעץ הדעת, ואילו העץ השפל ביותר, האזוב, מסמל את צד הרע.

שורש כל מציאות המוות שבעולם הוא בחטא עץ הדעת, כמו שנאמר "כי ביום אכלך ממנו מות תמות" (בראשית ב, יז). לכן, כאשר באים לטהר טומאת מת, לוקחים את עץ הארז ואת האזוב, המסמלים את שני חלקי עץ הדעת טוב ורע,

התבוננות מעמיקה מגלה שהשלמת גילוי יציאת מצרים התרחשה דווקא במדרגת ביזת הים. מהיכן נבע שורשה של ביזת הים? מקורה היה בזכות אותו אזוב שטבלו בני ישראל בסף ובדם הפסח, כמו שנאמר "ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף" (שמות יב, כב). המילה "סף" רומזת ל"סוף", והצדיק יוסף בכוחו הופך את ה"סוף" ל"יוסף" - כלומר, לתוספת וברכה.

וכפי שהזכרנו לעיל שבזכות האזוב זכו בני ישראל לביזת הים, וכן לביזת שלושים ואחד המלכים בכניסתם לארץ ישראל. משמעות הדבר היא שמדרגת האזוב היא הכוח המשלשל ומוריד את האור האלוקי העליון עד למדרגה התחתונה ("לתת" בלשון הזוהר), ובכך מאפשרת את המשכת השפע האלוקי גם בעולם החומר והממון.

החיבור בין הארז והאזוב - המשכה מלמעלה למטה

לאור האמור לעיל, נוכל כעת להבין את העומק שבסוגיית הארז והאזוב. כפי שהזכרנו, התורה מצווה "ולקח עץ ארז ואזוב ושני תולעת" (במדבר יט, ו), ועל כך מבאר רש"י שעל האדם להשפיל את עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב. מכאן אנו למדים שעניינו של האזוב הוא תיקון מידת הגאווה, שהיא היפך מציאות הארז הגבוה, באמצעות ההתחברות אל המציאות התחתונה הנקראת "אזוב".

בעומק יותר, ארז נקרא כך מלשון "א-רז", כלומר, האלף שהיא ראשית האותיות (המסמלת את האחדות האלוקית) מתחברת עם ה"רז" - הסוד העליון. כלומר, הארז מבטא את הסוד העליון, ואת הגילוי האלוקי הגבוה ביותר.

לעומתו, האזוב מבטא את הירידה "לתת" - לתחתונים. משמעות המילה "אזוב" ניתנת להבנה כ"א-זוב", כלומר האלף מתחברת עם ה"זוב". הזיבה שבאה מצד הקלקול, כמו שנאמר "איש או אישה כי יזוב זוב דמם" (ויקרא טו, כה), מבטאת את הקללות שנתקללו בהן אדם וחווה לאחר החטא. אולם בתיקון, מתהפכת הזיבה והופכת להיות הזאת דם על המשקוף ועל שתי

חמשת הדברים ששיעורם טפח מהווים קבוצה מיוחדת בהלכה, ונפרטים:

שליא - מדובר בשיעור שלייה המטמאת. המשנה קובעת ש"שליה בבית - הבית טמא" (נידה כד ע"ב). ומתארים חכמים את מבנה השלייה: "תחילתה דומה לחוט של ערב וסופה דומה כתורמוס, וחלולה כחצוצרת, ואין שלייה פחותה מטפח". כלומר, שלייה שגודלה פחות מטפח אינה מטמאת.

שופר - שופר של ראש השנה צריך להיות באורך טפח לפחות כדי שיוכל האדם לאחוז בשיעור כזה בידו בשעת התקיעה, ושיישאר שיעור ראוי בולט מפיו (ראה שולחן ערוך או"ח סימן תקפו).

שדרה - הכוונה לשדרה של לולב, שצריכה להיות גבוהה טפח יותר משאר המינים. כלומר, הלולב צריך לבלוט טפח מעל ההדס והערבה כשהם אגודים יחד (סוכה כט ע"ב, שו"ע או"ח תרג, א).

דופן סוכה - מדובר בדופן השלישית של הסוכה, שצריכה להיות לפחות ברוחב טפח. ובצירוף החלל של שלושה טפחים פחות משהו (מדין "לבוז"), נוצר שיעור של רוב דופן, המספיק להכשר הסוכה (סוכה ו ע"ב, שו"ע או"ח תרג, ב).

אזוב - כפי שהוזכר לעיל, האזוב המשמש להזאת מי חטאת ולטהרת המצורע צריך להיות באורך טפח.

לפי מה שהסברנו לעיל, עץ הדעת טוב ורע הוא השורש של עץ ארז ואזוב, וזאת משני צדדים: מצד הקלקול של עץ הדעת נוצרה הגאווה, וכתיקון לכך נדרש האדם להשפיל את עצמו כאזוב. מצד התיקון, עניין הארז והאזוב מסמל את השתלשלות האור מהעליון אל התחתון. בהתבוננות עמוקה, ניתן לראות דבר נפלא - כיצד תהליך תיקון עץ הדעת מתבטא במיוחד בימים הנוראים ובחג הסוכות.

ראש השנה מסמל את תחילת האכילה מעץ הדעת, שאירעה ביום זה. ביום זה נתקיים באדם הראשון "ביום אכלך ממנו מות תמות" (בראשית ב, יז), ולכן ביום זה "ספרי חיים וספרי מותם פתוחים" (ראש השנה טז ע"ב) - כי באותו היום נגזרה מיתה על האדם.

ומשליכים אותם אל תוך שריפת הפרה, כדי לתקן את שורש המוות שנגרם על ידי עץ הדעת. בדרך אגב, נבאר את עניין ה"שני תולעת" בהקשר זה, המייצג רובד נוסף. לפי המבואר בגמרא במסכת מועד קטן (טז ע"ב) לגבי דוד המלך, הוא היה "מעדן עצמו כתולעת" - דבר המשווה לבחינת עץ החיים. במובן העמוק, שלושת הרכיבים - עץ ארז, אזוב ושני תולעת - מייצגים את שלושת החלקים: עץ הדעת טוב, עץ הדעת רע, ועץ החיים.

נחזור לעניין הקשר בין עץ הארז והאזוב, המסמלים את שני חלקי עץ הדעת - טוב ורע. המוות חדר לעולם דרך חטא עץ הדעת, ולכן בתהליך טהרת הנטמא למת, התורה מצווה "ולקח הכהן עץ ארז ואזוב". מטרת לקיחה זו היא לתקן את שורש הטומאה במקורה. השילוב של הארז הגבוה והאזוב הנמוך מתקן הפגם שנוצר בעץ הדעת ואת תוצאתו - המוות.

בעומק הדברים, מהות הטהרה נעוצה בתהליך הפנימי המתרחש כאשר מכניסים לתוך אפר שריפת הפרה האדומה את שני המרכיבים - עץ ארז ואזוב. כניסתם של אלו לתוך האפר הופכת את המים לבעלי כוח מטהר. גדר הטהרה הזו עניינה הוא שהיא מאירה את האור העליון של עץ הארז (מלשון "א-רז"). והיא מורידה ומשלשלת אור עליון זה למטה, אל המקום הנמוך ביותר - עד למקום טומאת המת.

האזוב - תכלית הימים הנוראים

והמועדים בחודש תשרי

שיעור האזוב בהלכה - הגמרא במסכת נידה (דף כו ע"א) מביאה ברייתא בשם רבי אושעיא זעירא דמן חבריא: "חמישה שיעורין טפח, ואלו הן: שליא, שופר, שדרה, דופן סוכה, והאזוב". מכאן אנו למדים שהשיעור הנדרש לאזוב הוא טפח.

אמנם, הגמרא מבארת שכאשר מכניסים את האזוב למי הזאה ואורכו אינו מספיק להגיע למים, ניתן להאריכו באמצעות חוט. אך עיקר האזוב עצמו צריך להיות בשיעור טפח, וזהו שיעורו הנדרש לקיום המצווה.

עוברת הנשימה ממקום למקום, בדומה לעובר בהריון.

שדרה של לולב - אחרי ראש השנה ויום הכיפורים, מגיע חג הסוכות שבו נוטלים את ארבעת המינים. הלולב מהווה את עמוד השדרה של ענף הדקל, ובמהותו הרוחנית הוא בבחינת ארז - זקוף ועולה למעלה, כך הלולב מסמל את מקור החיות והשורש העליון.

דפנות - בנוגע לדפנות הסוכה, לימדונו רבותינו שצורתן של הדפנות מזכירה את אות ה'. אות זו מכילה פתח בצדה התחתון, המסמל את הפתח שדרכו נופל החוטא. עם זאת, קיים גם פתח עליון בצד השמאלי של האות, שמסמל את דרך התשובה והתיקון. וזהו האור של הסוכה, שמהווה המשך והשלמה לימי התשובה, עד לחתימה הסופית בהושענא רבה.

אזוב - ביום השביעי של סוכות, הושענא רבה, מגיע שיא הגילוי של הערבה. בעוד בשאר ימי החג הלולב המתנשא למעלה הוא העיקר, בהושענא רבה העיקר הוא הערבה, שעליה אמרו חז"ל שהיא "מנהג נביאים" או "תקנת נביאים" (סוכה מד ע"א). אנו נוהגים לחבוט את הערבה בקרקע, וזאת מאותו דין של אזוב - "ישפיל עצמו כאזוב".

זהו סיומו של התהליך הרוחני שאנו עוברים בימים הללו. החל מראש השנה, דרך יום הכיפורים וחג הסוכות, אנו מגיעים ביום האחרון של חג הסוכות למדרגה הנקראת "אזוב", המסמלת את השפלות והענווה.

יש להעיר גם שהמושג "אזוב אשר בקיר" (מלכים א' ה, יג) מרמז לקשר העמוק בין האזוב לבין מבנה הסוכה עצמה. כשם שהאזוב צומח בקיר, כך גם הסוכה מורכבת מדפנות וקרקע. בהלכות סוכה ישנה שאלה: האם לקרקע הסוכה יש מעמד הלכתי מיוחד כחלק ממצוות הסוכה? לגבי הדפנות, ברור שיש להן דין מיוחד בסוכה כמבואר במשנה (סוכה ב, א). לגבי הסכך, כדברי רש"י (סוכה ב ע"א): "על שם הסכך קרויה סוכה", מובן שהוא העיקר במצוות סוכה.

לגבי קרקע הסוכה, מבואר בחידושי הגר"ח (על הרמב"ם הלכות סוכה) שיש דין מיוחד לקרקע

משורש המוות שנולד בתחילת הבריאה, מתחיל תהליך התיקון. יום הכיפורים מהווה שלב בתיקון זה, דרך מצוות התענית - "תענו את נפשותיכם" (ויקרא טז, לא), שהיא תיקון לאותה אכילה ראשונה מעץ הדעת.

לאחר התשובה והכפרה של יום הכיפורים, מתגלה מצוות חג הסוכות, שמסמלת את התיקון השלם של עץ הדעת. במוצאי יום כיפור נאמר "לך אכל בשמחה לחמך" (קהלת ט, ז), שכן עתה האכילה היא בקדושה ובטהרה. בחג הסוכות יש דין מיוחד שהסכך יהיה מגידולי קרקע (סוכה יא ע"א), וזאת כתיקון וחזרה לאותו העץ הראשון שהיה מקור הקלקול.

זוהי הסיבה שאנו מסתופפים בסוכות תחת סכך העשוי מעצים דווקא, מעין ישיבתו של אברהם אבינו תחת עץ (בראשית יח, א), שלפי דברי הזוהר הקדוש (ח"א, קב ע"א) היה זה "אילנא דחיי" - עץ החיים. בכך אנו מתקנים את חטא עץ הדעת ומחברים את עצמנו לעץ החיים, שהוא שורש התיקון השלם.

כעת נבאר את הקשר בין חמשת העניינים שהזכרנו - שליה, שופר, שדרה של לולב, דופן של סוכה ואזוב. נראה כיצד כולם קשורים לאותו עניין וכיצד הם מתחברים למהלך הימים הנוראים וחג הסוכות.

שליה - ראש השנה נקרא "היום הרת עולם" (תפילת מוסף לר"ה), כלומר יום ההריון והלידה של העולם. בכל הריון, הוולד מוקף בשליה המגינה עליו. כפי שהזכרנו, השליה בתחילתה דומה לחוט של ארז, המסמל את תחילת החיים.

שופר - בראש השנה עצמו אנו תוקעים בשופר, ויש גם קשר בין השופר להריון. כל הריון מהותו תנועה של כניסה ויציאה. הגמרא מביאה משל לעניין יעקב ועשיו: "הנכנס בשופרת ראשון יוצא אחרון" (נדה ל ע"ב). המשל הזה מתקיים כאשר באותו פתח נכנסים ויוצאים. אולם, בשופר ישנה תנועה מיוחדת - הכניסה מצד אחד והיציאה מצד אחר. זהו העומק של "היום הרת עולם" מבחינת עובר שעובר ממקום למקום. הביטוי "תעבירו שופר" (ויקרא כה, ט) מרמז על מהות השופר כ"מעביר" - כלי שדרכו

כאשר מתבוננים בעומק, ניתן לראות הקבלה בין חטא אדם הראשון שהביא מוות לעולם לבין חטא העגל. יום הכיפורים, שבו ניתנו לוחות שניות (תענית ל ע"ב), הוא היום שבו הקב"ה מחל וסלח לישראל על חטא העגל. אף שנאמר "וביום פקדי ופקדתי" (שמות לב, לד), המלמד שעדיין נותר רושם מהחטא בעולם, בכל זאת יש כפרה מסוימת ביום הכיפורים.

יום הכיפורים מקביל במהותו לטהרת אפר פרה אדומה. שניהם עוסקים בטהרה עמוקה. כידוע, ישנם שני דברים מרכזיים בעבודת הקודש הנעשים דווקא מחוץ למחנה: פרה אדומה, שיש בה דין הזאה, ושעיר לעזאזל של יום הכיפורים. מבואר בדברי חז"ל שהשעיר לעזאזל מכון כנגד עשיו, שנקרא "אדום" - המקביל ל"אדומה" שבפרה. בין פרה אדומה לשעיר לעזאזל ישנן הקבלות רבות נוספות, אף שאין זה עיקר ענייננו כעת.

בעניין פרה אדומה, התורה מדגישה בפסוק "ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוציא אותה אל מחוץ למחנה ושרף אותה לפניו" (במדבר יט, ג), כלומר עבודת הפרה האדומה נעשית מחוץ למחנה. בדומה לכך, גם השעיר לעזאזל ביום הכיפורים נשלח אל מחוץ למחנה. בעגלה ערופה יש הסבר פשוט לכך שהעבודה נעשית בחוץ - היא נערכת במקום שבו נמצא החלל, כי שם מקום כפרתו. העגלה הערופה באה לכפר על טומאת מת, כפי שאומרים הזקנים: "ידינו לא שפכו את הדם הזה ועיינינו לא ראו" (דברים כא, ז).

אך יש להבין שלשתי העבודות הללו - פרה אדומה ושעיר לעזאזל - שנעשות מחוץ למחנה, יש שורש משותף. רבותינו מלמדים כי עבודת החוץ מבחינת שעיר לעזאזל היא בבחינת "מים אחרונים חובה" - לסלק את כוח הרע ולתת לו את חלקו. אולם בהתבוננות עמוקה יותר, יש כאן הארה שלמה המגיעה גם למקום הנמוך ביותר. זוהי אותה הארה שהזכרנו לעיל בעניין חג הסוכות ומדרגת האזוב המקבילה לערבה שבארבעת המינים.

כפי שעולה מהגמרא במסכת סוכה (דף ל"ג ע"א), ישנה הקבלה בין "אגודת אזוב" לבין ארבעת

הסוכה. בעומק הדברים, הקרקע מצטרפת לדפנות הסוכה ליצור מבנה שלם, וזוהי בחינת האזוב - הנמוך והשפל שמתחבר ומצטרף לגבוה.

בהתבוננות מעמיקה יותר, נוכל לראות כיצד ימי חג הסוכות רמוזים במילה "אזוב". האות א' רומזת ליום טוב הראשון של החג, האות ז' רומזת לשבעת ימי החג, והאות ב' רומזת לשני הימים טובים שבתחילת החג ובסופו. אף שהיום האחרון של סוכות הוא יום שמיני עצרת, וכדברי הרמב"ם (הלכות חגיגה פ"א ה"ז), ששמיני עצרת הוא "רגל בפני עצמו". עם זאת, עדיין יש לו קשר לחג הסוכות שקדם לו, בבחינת המשך והשלמה של חג הסוכות.

בהתבוננות נוספת, ניתן לראות כיצד המבנה הפנימי של המילה "אזוב" מרמז על מהות חג הסוכות. האות ב' רומזת לשני ימים טובים - הראשון והאחרון של החג. האות ו' רומזת לששת ימי חול המועד. בשונה מפסח, שבו חמישה ימי חול המועד, בסוכות ישנם שישה ימים. כך שכל מבנה חג הסוכות - שני ימים טובים וששה ימי חול המועד - מרמז במילה "אזוב".

בעומק הדברים, חג הסוכות מגלה את תכלית כל הבריאה. כפי שאמרו חז"ל (תנחומא נשא טז): "נתאוה הקדוש ברוך הוא לעשות לו דירה בתחתונים". היכן מתגלה עיקר השראת השכינה במעגל השנה? דווקא בחג הסוכות, שבו נאמר: "חג הסוכות תעשה לך" (דברים טז, ג). כמובאר בדברי רבותינו, הסוכה על כל חלקיה - הדפנות (שלוש כהלכתן או ארבע), הסכך שלמעלה והקרקע שלמטה - מהווה מקום להשראת השכינה. האזוב, בהקשר זה, מסמל את הנקודה התחתונה ביותר אליה יורדת השכינה.

הבנת הדברים מגלה קשר נפלא בין הנושאים. בארנו קודם חמישה דינים המתייחסים למידת טפח: שליה, שופר, דופן, שדרה ואזוב. האזוב, כפי שהזכרנו, מקביל לערבה שבארבעת המינים מבחינת היותו במדרגה התחתונה. חז"ל מלמדים אותנו שכל הטהרות שבעולם, הבאות לסלק טומאות, פועלות בכוח המדרגה הנקראת "אזוב".

מכוח המדרגה הנקראת אזוב. היא המטהרת. לאור האמור, נחזור ונבאר את חמשת הדברים שיש בהם דין של טפח. שליה, שופר של ראש השנה, שדרה של לולב ודופן של סוכה - כולם קשורים לחגים שבחודש תשרי ובפרט לחג הסוכות. האזוב, שהזכרנו קודם, מתקשר לחג הסוכות מבחינת סדר הדברים, אך יש לו משמעות עמוקה יותר בהקשר של הושענא רבה, שהוא השלמת החיתום של יום הכיפורים. שכן מקור הטהרה השלמה נובע מהמדרגה של האזוב, כפי שהתבאר בדברינו לעיל.

יש להוסיף שהערבה נקראת "ערבה" מלשון עירוב ותערובת. היא מבטאת שני צדדים: מצד אחד את ה"ערב" (הנעים והטוב), ומצד שני את הנפילה של עץ הדעת טוב ורע, שבו הטוב והרע מעורבים זה בזה. תערובת זו משתקפת בהבדל שבין עץ הארז הגבוה לבין האזוב הנמוך, כמבואר לעיל. האזוב הוא בחינת הרע המתגלה בעץ הדעת, שהוא מקום התערובת, ודווקא בו מתגלה עומק נקודת התיקון של הטהרה - כלומר, הטהרה מתרחשת דווקא במדרגת האזוב הנמוכה.

אם כן, עלה בידינו הוא שהשלמות ההארה המתגלה ממעלה למטה - "נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים" - אינה מתגלה אלא מכוח המדרגה הנקראת אזוב.

סוגי האזוב בגמרא כנגד גלויות עם ישראל

הגמרא במסכת סוכה (דף יג ע"א) והמשנה במסכת פרה (פרק יא משנה ז) מגדירות את דין האזוב: "אזוב ולא אזוב יוני, ולא אזוב כוחלי, ולא אזוב מדברי, ולא אזוב רומי, ולא אזוב שיש לו שם לוואי". כלומר, כאשר לוקחים אזוב לצורך מצווה, האזוב צריך להיות אזוב סתם, ללא שם לוואי.

עומק הדברים הוא שאזוב ללא שם לוואי מבטא את מדרגת ההארה היורדת מהעליון ביותר עד התחתון ביותר. לעומת זאת, אזוב שיש לו שם לוואי מבטא את האזוב מצד השפלות והקלקול שבו.

המינים. הגמרא לומדת גזירה שווה "אגודה-אגודה" מהפסוקים: "ולקחתם לכם אגודת אזוב" (שמות יב, כב) ו"ולקחתם לכם ביום הראשון" (ויקרא כג, מ), ומכאן נלמד הדין שלולב צריך אגד. בסוגיה זו נחלקו התנאים אם לולב צריך אגד מדאורייתא או לא.

ההקבלה המפורשת בין אגודת אזוב לדיני אגד בארבעת המינים מלמדת על קשר מהותי בין שני העניינים. האזוב, בדומה לערבה שבארבעת המינים, מייצג את המדרגה התחתונה ביותר. כשם שהערבה מסמלת את הרשעים "שאין בהם טעם ואין בהם ריח" (ויקרא רבה ל, יב), כך האזוב מסמל את המדרגה השפלה והתחתונה, אך דווקא מתוך מקום נמוך זה בא כוח הטהרה, כפי שנתבאר לעיל.

עתה נשוב לעניין יום הכיפורים, שגם בו מתגלה עומק מדרגת הטהרה.

ביום הכיפורים מתגלה עומק מיוחד של טהרה, כנאמר "לפני ה' תטהרו" (ויקרא טז, ל). לפי דברי חז"ל, כל הטהרות שבעולם נובעות ממדרגת האזוב. האזוב, שהוא הצמח הנמוך ביותר, מסמל את כוח הטהרה המסוגל להגיע למקומות הנמוכים ביותר ולסלק את הטומאה מהם.

עומק הטהרה של יום הכיפורים נובע מהארת האזוב המטהר. כאשר יש מציאות של טומאת מת, הטהרה באה דרך האזוב - הן בעגלה ערופה והן בטהרת המצורע (הנחשב כמת, כדברי חז"ל "מצורע חשוב כמת" (נדרים סד ע"ב)). שתי הטהרות העיקריות שנאמרו במדרגת המת מתבצעות באמצעות האזוב, שבא לטהר מטומאת המת.

אמנם ביום הכיפורים לא נזכר במפורש השימוש באזוב, אך ההזאה שמבצע הכהן הגדול בקודש הקודשים, "והזה באצבעו על פני הכפורת קדמה ולפני הכפורת יזה שבע פעמים" (ויקרא טז, יד), רומזת למדרגת האזוב. ההזאה של "אחת ושבע" מרמזת ל'אז' (א-ז), והאותיות ז' וב' שבמילה אזוב מרמזות ללשון זיבה והזאה. כך, הכהן הגדול הנכנס לפני ולפנים ומזה אחת למעלה ושבע למטה, פועל מכוח מדרגת האזוב. נמצא שעומק כל טהרת יום הכיפורים מתגלה

יש לדייק: המילה "אזוב" כתובה באל"ף, אך מצד האותיות אל"ף וע' המתחלפות ביניהן, האזוב מצד הקלוקל הופך להיות "עזוב". ובדבר העזוב נאמר תיקון: "עזוב תעזוב עמו" (שמות כג, ה) - כלומר, לתקן את מצב העזיבה.

העזיבה מסמלת את השפלות המוחלטת - דבר שהוא נטוש ומופקר. זוהי כוונת חז"ל (פרה פי"א מ"ז): "אזוב ולא אזוב יוני, ולא אזוב כוחלי, ולא אזוב מדברי, ולא אזוב רומי". האזובים הללו, שיש להם שם לוואי, מייצגים את מדרגת ה"עזוב" שבמציאות - הם אינם האזוב האמיתי הראוי לטהרה. רק האזוב הפשוט, ללא תוספת שם לוואי, מסוגל להביא לידי הטהרה השלמה.

כפי שהזכרנו בראשית דברינו, האזוב מסמל את הירידה לתחתונים ("לתתא"). שורש הירידה הזו מתגלה בגלות מצרים, כאשר בני ישראל יורדים למצרים. מהותה של הירידה למצרים היא התרחקות מהקדושה העליונה, והכוח המאפשר ירידה זו הוא בחינת האזוב - היכולת לרדת למקומות הנמוכים ביותר. לכן, גם ביציאה ממצרים מופיע האזוב בתפקיד מרכזי, ככתוב: "וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות" (שמות יב, כב). הירידה למצרים נבעה מכוח מדרגת האזוב, אך בעומק מהותו של האזוב טמון יסוד נוסף - כאשר מתחלפת האות א' באות ע', "אזוב" הופך ל"עזוב", המבטא את מצב הנטישה וההסתרה.

זוהי ההבחנה שבמצרים נראה היה כאילו "עזב אלוקים את הארץ", עד שהתגלה "ויזעקו ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה" (שמות ב, כג), ובני ישראל יצאו ממצרים. יציאה זו הייתה אל המדבר, בטרם זכו להיכנס לארץ ישראל, אך לא הייתה זו גאולה שלמה בשל חטא העגל.

זהו פשר המושג "אזוב ולא אזוב מדברי" - היציאה ממצרים התרחשה באמצעות האזוב, ככתוב "ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף" (שמות יב, כב), אך האזוב לא הביא לתיקון מלא. לכן חטאו בני ישראל במדבר, באומנם "נתנה ראש ונשובה מצרימה" (נחמיה ט, יז). יציאת מצרים מכונה "אשר העלוך מארץ מצרים" (שמות לב, ד), וההפך ממנה - הירידה למצרים -

מתאפשרת שוב מכוח אותו אזוב.

התיקון השלם מתבטא בהנחת האזוב במשקוף ובשתי המזוזות: המשקוף מסמל את הכיוון למעלה (הערב), ושתי המזוזות יורדות למטה, רומזות ל"זו מוות" באמצעות האזוב, כדברי חז"ל. אולם כאשר יצאו ממצרים ולא זכו לגאולה שלמה בשל חטא העגל, נדרש תיקון נוסף באמצעות האזוב - אפר פרה אדומה המטהר. מבחינה זו, האזוב לא היה בשלמותו, ולכן נקרא "אזוב מדברי".

בני ישראל יצאו מגלות מצרים אל המדבר, אך לא זכו להיכנס לארץ ישראל כפי שהיה בתכנית המקורית. כפי שנאמר: "במדבר הזה יפלו פגריכם... במדבר הזה יתמו ושם ימותו" (במדבר יד, כט-לה). מציאות זו היא למעשה שורש לכל הגלויות שבאו לאחר מכן בהיסטוריה היהודית.

אי-כניסתם של בני ישראל לארץ המובטחת משמעותה שנותרו במידת מה במצב של "מצרים" - שהרי לא השלימו את מסע הגאולה אל היעד הסופי. זוהי ההבחנה העמוקה של האזוב. אילו זכו דור המדבר, היה האזוב ששימש ביציאת מצרים בבחינת "אז" דתיקון - כלומר, מלשון "אז" המסמל תיקון שלם, כמו שנאמר: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה" (שמות טו, א). אולם כאשר נפלו ממדרגתם בחטא המרגלים ובשאר החטאים, נותר האזוב בבחינת "אזוב מדברי" בלבד - תיקון שאינו שלם.

לאחר תקופת המדבר, ירדו בני ישראל לשרשרת גלויות: תחילה לגלות בבל (אחרי חורבן בית ראשון), ולאחר מכן לגלויות יון ורומי, כאשר גלות אדום (רומי) היא המתמשכת עד ימינו. סדר זה תואם למה שנאמר במשנה על סוגי האזוב: "אזוב ולא אזוב יוני, ולא אזוב רומי, ולא אזוב מדברי, ולא אזוב כוחלי" (פרה יא, ז).

ה"אזוב יוני" מתייחס לגלות יון, וה"אזוב רומי" לגלות רומי (אדום) שהיא הגלות השלישית והקשה ביותר, שממנה נובעות כל שאר הגלויות עד ימינו. ה"אזוב כוחלי" - שעל פי הערוך הוא אזוב שיש בו צבע כחול - מרמז לגלות בבל, שלאחריה זכו לחזור לארץ ישראל ולבנות את

היתה שלמה, ולכן גם הגאולה שבאה בעקבותיה לא היתה גאולה שלמה אלא חלקית בלבד.

הדבר האחרון שנאמר בסוגיה - "ולא אזוב שיש לו שם לוואי" - מתייחס להבחנה עמוקה יותר. שם לוואי זה מרמז לערב רב שהתלוו לבני ישראל ביציאת מצרים, אשר לפי דברי רבותינו היוו מכשול משמעותי לעם ישראל במהלך הדורות.

הגלות האמצעית בסדר הגלויות שלא הוזכרה עד כה בדיוננו היא גלות מדי ופרס. גלות זו, המתוארת במגילת אסתר, התרחשה בתקופת מלכותו של אחשוורוש (אסתר א, א). סוגיית גלות פרס ומדי, הקשורה באופן ישיר לחג הפורים, היא נושא בעל עומק ורוחב רב, אותו נבאר כאן בתמציתיות.

מבחינה היסטורית, גלות מדי ופרס באה לאחר גלות בבל בסדר הגלויות הידוע: בבל, מדי ופרס, יוון, ולבסוף גלות אדום (רומי) שנמשכת עד ימינו. אולם, בהתבוננות מעמיקה יותר, ניתן להבחין שגלות מדי ופרס אינה מסתכמת רק בשעבוד תחת מלכות אחשוורוש, אלא כוללת גם מימד נוסף ועמוק יותר של גלות.

המימד הנוסף והעמוק יותר של גלות מדי ופרס מתבטא בגזירת המן האגגי, שהיה "צורר היהודים" (אסתר ג, י). המן מתואר במגילה כ"בן המדתא האגגי" (אסתר ג, א), ולפי חז"ל היה מזרע עמלק (מגילה יג ע"ב). ניתן לומר שבגלות מדי ופרס ישנם למעשה שני בחינות: הבחינה הראשונה היא גלות מדי ופרס כחלק מסדר הגלויות - בבל, מדי ופרס, יוון, ואדום. הבחינה השנייה היא התגלות כוחו של עמלק בדמותו של המן, שביקש "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד" (אסתר ג, יג).

אין בכוונתנו לדון בהרחבה בסוגיה מורכבת זו, אלא רק להצביע על העומק הנוסף הטמון במהות גלות פרס ומדי. נבאר עתה בקצרה מספר עניינים הקשורים להבנת מהות גלות זו והקשרה הרחב יותר.

ראשית, שמו של אחשוורוש מרמז על מהותו, שכן השם "אחשוורוש" נדרש בדברי חז"ל כקשור ללשון "ראש" (מגילה יא ע"א). לגבי המן,

בית המקדש השני.

חשוב לציין שלאחר גלות בבל, כאשר בני ישראל שבו לארץ ישראל, לא הייתה זו עלייה שלמה. כפי שמובא בסוף מסכת קידושין (דף ע"א), עזרא העלה עמו רק חלק מהעם, בעיקר את אלו שהיו "פסולים" מבחינת יוחסין, בעוד רוב העם נותר בבבל. זוהי אחת הסיבות לכך שבית שני לא היה שלם במעלתו, וששכלולו נעשה בסופו של דבר על ידי הורדוס, שהיה "עבדא קלניא דבית חשמונאי" (עבד מבית חשמונאי, בבא בתרא ד ע"א).

ידוע שיש קשר בין הלוחות לבתי המקדש. יש לוחות ראשונים ולוחות שניים, וכן יש בית מקדש ראשון ובית מקדש שני. כפי שמבואר בספרי רבותינו ישנה הקבלה מהותית ביניהם - שורש בית המקדש הראשון נעוץ בלוחות הראשונים, ושורש בית המקדש השני נעוץ בלוחות השניים.

בית המקדש השני, כפי שמתואר בגמרא (בבא בתרא דף ד ע"א), נבנה בצורה ייחודית. הגמרא מספרת על מעשה הורדוס המלך, שביקש לשכלל ולפאר את הבית. בבא בן בוטא נתן לו עצה מיוחדת לעניין זה. כיצד? הורדוס בנה את בית המקדש באבנים ששיפה אותן באופן מיוחד, "כגלי הים" - אבנים בעלות גוון כחול, המזכירות את גלי הים. עניין זה מתקשר ישירות למה שמוזכר במשנה "ולא אזוב כוחלי" - כלומר, האזוב בעל הגוון הכחול, שלפי הערוך מסמל את גלות בבל.

חשוב להבין את משמעות העלייה מגלות בבל בחזרה לארץ ישראל, כמתואר בספר עזרא. מבואר בסוף מסכת קידושין (דף ע"א ע"ב), שבעליית עזרא מבבל לארץ ישראל עלו בעיקר אלו שהיו פסולים מבחינת יוחסין, בעוד שמרבית העם נשארו בבבל. כך מתבהר שרוב העם נשארו "לתתא" (למטה, בגלות), וזו הסיבה העיקרית שבית המקדש השני לא הגיע לשלמות מלאה.

כפועל יוצא מחוסר שלמות זה, היה צורך בשכלולו של בית המקדש על ידי הורדוס, שכפי שמציינת הגמרא (בבא בתרא ד ע"א) היה "עבדא קלניא דבית חשמונאי" (עבד מבית חשמונאי). זוהי ההבחנה המרומזת ב"לא אזוב כוחלי" - שהעלייה של בני ישראל מגלות בבל לארץ ישראל לא

בלבנון ועד האזוב אשר יוצא בקיר" - כלומר, חכמתו חיברה בין המדרגה העליונה ביותר (הארז) לבין המדרגה הנמוכה ביותר (האזוב), מתוך מטרה להאיר ולהמשיך קדושה לכל המדרגות.

עלינו להתבונן בעומק בעניינו של שלמה המלך. כפי שהוזכר לעיל, שלמה המלך אמר שלושת אלפים משל, שנאמר: "וידבר שלשת אלפים משל" (מלכים א ה, יב). חכמתו הייחודית התבטאה בכך שידע להמשיך משלים על כל דבר בבריאה, "מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יוצא בקיר" (שם), כלומר, מהיצור הגבוה והמפואר ביותר ועד ליצור הנמוך והפשוט ביותר.

חז"ל מלמדים אותנו (סנהדרין כ ע"ב) שחיי של שלמה המלך עברו תהפוכות משמעותיות. תחילה היה מלך בכל הדרו, אך לאחר מכן איבד את מלכותו כשאשמדאי תפס את מקומו על כסא המלוכה, ושלמה הפך להיות הדיוט (אדם פשוט). לגבי המשך דרכו, נחלקו חכמים: לפי דעה אחת, שלמה חזר למלכותו, ולפי דעה אחרת, נשאר הדיוט עד סוף ימיו.

ויש לבאר מהו השורש הרוחני לירידתו של שלמה למדרגת הדיוט? ומהו היסוד לדעה הסוברת שחזר למלכותו? התשובה טמונה בדיוק במה שהוזכר קודם לכן - ביכולתו להשפיע מ"הארז אשר בלבנון" עד "האזוב אשר יוצא בקיר". שתי בחינות אלו מקבילות לשתיהן התקופות בחייו של שלמה המלך.

כאשר שלמה המלך מדבר במשלו "מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יוצא בקיר" (מלכים א ה, יג), אזי מצד התיקון, שלמה ממשיך אור וקדושה מהמדרגה העליונה ביותר (הארז) אל המדרגה התחתונה ביותר (האזוב).

מאידך, מצד הקלקול, התבטאה בחייו של שלמה ירידה ממדרגת ה"ארז" למדרגת ה"אזוב". כאשר איבד את מלכותו והפך להדיוט, כמבואר בגמרא, התגשמה בו באופן אישי הירידה מהמדרגה העליונה למדרגה התחתונה. דווקא המשלים שהמשיך "מהארז ועד האזוב", שבהם השפיע מלמעלה למטה, הם שגרמו לו בעומק לרדת בעצמו מהמעלה העליונה עד למדרגה

חז"ל מדגישים את מוצאו מזרע עמלק, ומפרשים את דברי זרש וחכמיו "אם מזרע היהודים מרדכי אשר החילות לנפול לפניו, לא תוכל לו כי נפול תיפול לפניו" (אסתר ו, יג) כביטוי לתכונה מהותית של עם ישראל: "כשהם עולים - עולים עד לכוכבים, וכשהם יורדים - יורדים עד לעפר" (מגילה טז ע"א). כלומר, עם ישראל נמצא במצב של עליות וירידות, ודווקא בשעה שהם מתעלים למדרגה גבוהה, אויביהם נופלים לתהום.

בנוגע לעמלק נאמר "אשר קרך בדרך" (דברים כה, יח), מבטא את הסכנה האורבת לישראל בדרכם. זוהי הסיבה לדין המופיע בהלכה שיש ללוות את היוצא לדרך, שכן "כל הדרכים בחזקת סכנה" (חולין ז ע"ב). הסכנה היא העמלק אורב לישראל בשעת יציאתם לדרך, כפי שארע ביציאת מצרים.

עניין זה מתקשר למצוות עגלה ערופה, הנעשית מחוץ לעיר, שבה מתוודים הזקנים "ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו. כפר לעמך ישראל" (דברים כא, ז-ח). חז"ל מפרשים "שלא פטרנוהו בלא לווייה" (סוטה מה ע"ב), כלומר, האחריות לשלום ההולך בדרך מוטלת על הקהילה המלווה אותו.

ירידת שלמה המלך מגדולתו - מצד הקלקול של האזוב

נחזור לעניין האזוב המוזכר בסוגייתנו, שהוא צמח נמוך ושפל, המסמל את הירידה למקום הנמוך ביותר. מצד הקלקול, האזוב מסמל את הירידה לגלות והנפילה ממקום גבוה למקום נמוך. לעומת זאת, מצד התיקון, האזוב משמש לטהרה מטומאת מת.

הדבר מתקשר לדברי חז"ל ש"ראוי היה יעקב אבינו לרדת למצרים בשלשלאות של ברזל" (שבת פט ע"ב), אך ברחמי ה' ירד בכבוד. הירידה לגלות מצד הקלקול היא נטישת המקום העליון וירידה למקום התחתון. אולם, הירידה בכבוד מצד התיקון היא המשכת אור קדושה מהמקום העליון אל המקום התחתון לצורך ברור וזיכוכ. זוהי בחינתו של שלמה המלך, שנאמר עליו שאמר שלושת אלפים משל "מן הארז אשר

התחתונה.

אומר, רואין אותן גבעולין של אזוב כאילו הם של נחושת". רש"י מבאר שם שהדברים נאמרו לעניין מי חטאת, לגבי טהרת טמא מת. עניינו של דין זה נוגע לשיעור הזה - כמה מי חטאת צריך שיהיו באזוב כדי שיוכל להזות על האדם הטמא.

כאשר מזים מי חטאת, הכהן טובל את גבעולי האזוב במים שבהם אפר הפרה האדומה, ואז מתיז מהם על הטמא. באופן טבעי, האזוב בולע חלק מהמים, ולכן צריך שיעור מסוים כדי שישאר מספיק להזאה אחרי הבליעה. אך רבי יהודה מחדש: "רואין אותן גבעולין של אזוב כאילו הם של נחושת" - כלומר, לעניין חישוב שיעור ההזאה, מתייחסים לאזוב כאילו הוא עשוי מנחושת שאינה בולעת מים.

בעומק העניין, מתגלות כאן שתי תפיסות יסודיות במהותו הרוחנית של האזוב:

המדרגה התחתונה: האזוב כ"בולע" - כלי קיבול המקבל לתוכו את מי החטאת. זוהי בחינת הענווה והשפלות, "ישפיל עצמו כאזוב" (מדרש תנחומא מצורע ג), צמח נמוך הגדל בקיר, המסמל את ההתבטלות וההכנעה. האזוב בבחינה זו מקבל השפעה מלמעלה, כארץ שמקבלת את המים היורדים עליה.

המדרגה העליונה: האזוב כ"ממשיך" - לא רק מקבל אלא מוליך ומעביר את הקדושה מלמעלה למטה. בבחינה זו האזוב אינו רק כלי קיבול פסיבי, אלא צינור אקטיבי להמשכת השפע האלוקי מעולמות עליונים (בחינת ה-א' שבמילה אזוב) אל העולמות התחתונים (בחינת ה-ב' שבמילה אזוב). זהו עומק דברי רבי יהודה - מצד מדרגה זו, האזוב הוא כמו נחושת שאינה בולעת, כי אינו מעכב את השפע לעצמו אלא מעביר אותו הלאה.

זהו עומק המחלוקת לגבי הגדרת האזוב בהלכה. ראשית, מבחינת המדרגה התחתונה של האזוב, ברור שהאזוב הוא "בולע" - כלומר, סופג את הנזל שעליו להזות. כך פועל האזוב בכל דיני ההזאה: בדם הפסח ("הדם אשר בסף" - שמות יב, כב), בטהרת המצורע (ויקרא יד, ד), ובטהרת טמא מת באפר פרה אדומה (במדבר יט, יח). בכל

לפי הדעה שמובאת בגמרא ששלמה חזר למלכותו בסוף ימיו, נוכל לומר שהירידה למדרגת ההדיוט הייתה חלק מתהליך עמוק של תיקון וזיכוך. בכך הוא המשיך את השפעת העליון והאיר את הארת המלכות גם במקום הנמוך ביותר - ה"דיוטא התחתונה".

לעומת זאת, לפי הדעה ששלמה נשאר הדיוט ולא חזר למלכותו, הרי שהירידה מהארז אשר בלבנון (סמל למקום המקדש והמלכות בירושלים) אל האזוב אשר יוצא בקיר (סמל למדרגה התחתונה) הייתה ירידה ללא עלייה שאחריה.

דוד המלך בתהילים ביקש "תחטאני באזוב ואטהר, תכבסני ומשלג אלבין" (תהילים נא, ט), שואף שתהיה בו הטהרה המיוחדת המתגלה בצמח האזוב הנמוך והשפל. האזוב, שמשמש לטהרת המצורע ולטהרת טמא מת, מסמל את הענווה והביטול כלפי הקדוש ברוך הוא.

לעומת זאת, לפי הדעה בגמרא ששלמה המלך ירד ממעמדו הרם והפך להיות הדיוט, ירידה זו משקפת תנועה מהמדרגה העליונה ביותר (הארז) אל המדרגה התחתונה ביותר (האזוב). בעוד שאצל דוד האזוב סימל טהרה וענווה, אצל שלמה, לפי דעה זו, הירידה למדרגת האזוב הייתה בבחינת נפילה וירידה רוחנית.

מעניין לציין כי במילה "אזוב" עצמה רמוז צירוף נוסף - המילה "אוב", המרמזת על "אוב וידעוני" (ויקרא יט, לא), שהם כוחות טומאה שהתורה אסרה להתחבר אליהם. נמצא שיש כאן שני קטבים: מחד גיסא, ה"אב" (אותיות א-ב מתוך אזוב) מסמל את האב שבתיקון, את מקור החכמה והקדושה; ומאידך גיסא, ה"אוב" מסמל את הטומאה ואת ההיפך הגמור מהאב שבקדושה.

על פי הבנה זו, כאשר שלמה המלך נפל ממדרגתו הרמה, הוא לא ירד סתם למדרגה נמוכה, אלא ירד למדרגת ה"אזוב" במובן של ירידה למקום שבו קיימת סכנת הטומאה.

בחינת האזוב כמו נחושת שאינו בולע יש להעמיק בעניין האזוב, נעניין בדברי הגמרא במסכת נידה (סב ע"ב): "כדתנן, רבי יהודה

הנחש מצד הקלקול הוא הבולע, כמו שנאמר "ויבלע מטה אהרן את מטותם" (שמות ז, יב), אלא מצד התיקון - כמו נחש הנחושת שעשה משה, אשר הביט אליו החי.

מכאן נבין כי שלמות מדרגת האזוב היא להאיר את האור האלוקי מן העליון שבעליונים (בחינת "ארז", הצמח הגבוה ביותר) עד למדרגה התחתונה (בחינת האזוב, הצמח הנמוך). כאשר האור הזה יתגלה בשלמותו בעת הגאולה העתידה, אזי תהיה טהרה לא רק למי שנטמא בטומאת מת, אלא גם למת עצמו - וזהו סוד תחיית המתים, שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות את המתים. המדרגה שבה יוריד הקב"ה את האור המחיה היא מדין "אזוב" דקדושה, שבו האור העליון יורד עד למקום התחתון ביותר ומביא לתחיית המתים, במהרה בימינו. אמן.

א-ז אזוב בלביפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 1132766

המקרים הללו, האזוב בולע את הנוזל ואז מזים ממנו.

אולם, כאשר אנו מתבוננים במדרגה העליונה והשלמה של האזוב - "אזוב דתיקון" - מתגלה בו תכונה נעלה יותר. במדרגה זו, האזוב אינו רק בולע וסופג, אלא הוא "ממשיך" - כלומר, מוליך ומעביר את השפע מלמעלה ("מלעילא") למטה ("לתתא"). הוא אינו רק מקבל באופן פסיבי, אלא פועל באופן אקטיבי כצינור להמשכת שפע רוחני. זוהי המשמעות העמוקה של "אזוב שאינו בולע" - כפי שאמר רבי יהודה: "רואין אותן גבעולין של אזוב כאילו הם של נחושת" (גידה סב ע"ב).

אפשר לראות רמז לכך גם בצירוף האותיות של המילה "אזוב": "אז-בו". המילה "אז" מופיעה בהקשר של הגאולה העתידית, כמו "אז ישיר משה" (שמות טו, א), המתפרש במדרשים כרמז לתחיית המתים (שמות רבה כג, יא). במדרגה זו מתגלה שהאזוב אינו מקבל את כוחו ממקור חיצוני, אלא הכוח טמון בו עצמו ("בו").

כעת נוכל להבין את מקור ההזאה בעומק יותר. בפשטות, ההזאה נעשית כאשר נותנים מים חיים לכלי, מוסיפים את אפר הפרה האדומה, והאזוב סופג ומזה מכוח מה שקיבל. אך בעומק יותר, מקור ההזאה הוא אלוקי, כפי שנאמר: "וטהרתם לפני ה' אלוקים" (ויקרא טז, ל), ואמרו חז"ל: "מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל" (יומא פה ע"ב). וכן נאמר בנבואת יחזקאל: "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" (יחזקאל לו, כה).

כאשר אנו מבינים זאת, נוכל לראות שתי בחינות בהזאה: מצד הבחינה התחתונה, האזוב בולע ומזה מן המים שקיבל. אך מצד הבחינה העליונה, האזוב ממשיך את הטהרה מהמקור העליון ביותר (רמז באות א' של "אזוב") עד למקום התחתון ביותר (רמז באות ז' של "אזוב", המסמלת את השבע מדרגות התחתונות). זוהי שלמות מדרגת תיקון האזוב.

ואמנם, דימוי האזוב לנחושת בדברי רבי יהודה רומז לתיקון הנחש. נחושת (נח"ש-ת) מרמזת על הנחש, אך לא מצד הקלקול (שהרי

סוגיות במחשבה אזוב

ומתולדת השפלתו, יש בו שורש אחדות, כמ"ש (שמות, ב, יב) ולקחתם "אגודת" אזוב. גנוז באזוב כח של אגודה. וכמ"ש באמרי מנחם (שקלים) וז"ל, ולקחתם אגודת אזוב, כי אם כל אחד משפיל עצמו כאזוב, אז אפשר להיות אגודה אחת, משא"כ אם מתנשאים האחד על חבירו, או אז אי אפשר להיות אגודה אחת, וז"ש (אסתר, ג, ח) ישנו עם אחד, שכל הישות שלהם הוא מה שהם אחד ע"י ענוה, עכ"ל.

והבן שיש שפלות תחתונה, וזהו שפל כעפר, ויש שפלות עליונה, והוא היפך יש, נעשה אין. וכמ"ש באמרי מנחם (ויקרא) וז"ל, כיון שהשפיל עצמו כאזוב וכו', ע"י השפלות מעורר מדת כתר, עכ"ל. ונודע שכתר גימט' ב' פעמים יש, והיינו בחינת ריבוי אחר ריבוי, יש אחר יש, למעט, ונעשה אין. כתר בחינת אין, כנודע. ושם יש טהרה, סליחה וכפרה, ואחדות, וז"ש במטבע הלשון בימים נוראים, 'ויתנו לך כתר מלוכה', וכל זה דייקא כאשר הם תחילה מאחודים, כמ"ש 'ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם'. ובפרט ביוה"כ שהוא מדרגת כתר, כנודע.

וכתב שם עוד (תזריע) וז"ל, ע"י שמקטין עצמו כאזוב, זוכה לבחינת כתר, מדת אין וכו', ועי"ז זוכה לכל מיני ישועות, בבחינת "כתרו ישועה", עכ"ל.

אזוב יש בו כח טהרה, כמ"ש (תהלים, נא, ט) תחטאני באזוב ואתה תכבסני ומשלג אלבין. ועיקר אור הטהרה הגנוז בו, להפוך מזב דקלקול, לזב דתיקון, א-זב, ארץ זבת חלב ודבש (שמות, ג, ח).

ומצינו בשני טהרות דין אזוב. א. בדין מצורע, כמ"ש (ויקרא, יד, ד) וצוה הכהן ולקח "למטהר" שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב. ב. בפרה אדומה המטהרת מטומאת מת, כתיב (במדבר, יט, ו) ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה.

שורש הטהרה באזוב, יש בו מדין שפלות, כמ"ש (מלכים, א, ה, יג) מן הארז אשר בלבנון (רס), ועד האזוב אשר יצא בקיר (שפל). וכמ"ש רש"י (במדבר, יט, כב) וז"ל, וארז הוא הגבוה מכל האילנות, ואזוב הנמוך מכולם, סימן שהגבוה שנתגאה וחטא, ישפיל עצמו כאזוב ותועלת, ויתכפר לו, עכ"ל. וכתב ברבינו בחיי (במדבר, יט, ב) וז"ל, וכיון שהשפיל עצמו כאזוב, נתרפא ונטהר באזוב, עכ"ל. והיינו כמ"ש (אבות, פ"ד, מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח. אזב - עזב, עזוב ושפל.

והוא בחינת יוה"כ, שיש בו ב' חלקים, הן טהרה מטומאה, והן כפרה מחטא, כמ"ש (ויקרא, טו, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' טהרה.

מדור רל"א שערים

צירוף

א-ז / א-ו / א-ב / ז-ו / ז-ב / ו-ב

א-ז

חז"ל. וזהו בחינת אחז, אז-ח. בבחינת אוחז את החבל בשני קצותיו, נקודת אמצע המחבר. וזהו בחינת אזהרה, אז-הרה. אזהרה וזהירות לא לילך לקצוות ללא כח המחבר. והוא בחינת אזל, הלך. הולך ממקום למקום. כי במדרגת נפש הוא כנ"ל אזנים, ובמדרגת שנה-זמן הוא עבר הוה עתיד כנ"ל. ובמדרגת עולם מקום, הוא כח ההולך ממקום למקום, אזל, שמצרף בהליכתו את המקום, בבחינת קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה, כי לך אתננה, הנאמר לאברהם, שע"י הליכתו צירף את כל מקום הליכתו.

ושורש הכל הוא מדרגת אברהם אבינו, כנ"ל. הנקרא איתן האזרחי, אזרח, אז-רח. כי מחד נאמר בו "באברהם נברא העולם", בהבראם, כדרשת חז"ל כנודע. ומאידך נאמר בו "מגן אברהם", כך חותמים. והוא בחינת האזרח שמצרף עבר ועתיד כנ"ל, ע"י הוה. וכן גבי סוכה נאמר, "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות". כי סוכה ממצע בין עוה"ז לעוה"ב. לכך בסוף ימי עוה"ז ונתינת שכר לעוה"ב מנסה הקב"ה את אוה"ע במצות סוכה, כמ"ש בריש פ"ק דע"ז.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אגוז, אזוב, אזור, אחז, אכזר, אליפז, ארז, אזרח, זאב, זאת, מאזנים, אשכנז, אזל, אזהרה.

אזן. אז-ן. ומילת אז משמשת מלשון עבר, כגון (בראשית יב, ו) והכנעני אז בארץ, ועוד רבות. וכן משמשת מלשון הוה, כגון (שם ד, כו) "אז הוחל לקרוא בשם ה'". וכן משמשת מלשון עתיד, כגון (שם כו, מא) "אז תנקה מאלתי" וכן (שמות טו, א) אז ישיר משה, וכן רבות. והרי שלשון אז כולל בקרבו, עבר הוה ועתיד. והוא בחינת 'אזנים' לשון איזון בין כל הצדדים, בבחינת "ואזן וחיקר תקן משלים הרבה". ובמדרגת נפש, צורת אדם, האזן מאזנת בין פנים לאחור, שהרי מקומה באמצע בצדדים, בין הפנים לאחור, ומאזנם ומחברם. ובמדרגת זמן, מאזנת בין עבר לעתיד ע"י כח ההוה.

וכאשר חל קלקול באיזון זה, זהו מדרגת אגוז, אז-גו, גו לשון תוך, כי אמצע המאזן בין לבין נפגם, שהרי אגוז בגימטריה חטא, כנודע, שיש בו שורש לג' קליפות הטמאות. וז"ש בגמ' (ב"מ צג ע"א) "ארי ודרס, זאב וטרף". וכמ"ש באור החיים (בראשית לא) וז"ל, כי טורף ובורח לצד, שמפחד. כי אין את התוך המחבר, אלא בורח לצד. זאב, אז-ב. ב' קצוות ללא האמצע המחבר. וכן הוא בחינת אזוב, אז-בו, כמ"ש (ויקרא יד, ד) "ושני תולעת ואזוב". ופרש"י, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב. בחינת קצה תחתון "אזובי הקיר". והפוכו מ"ש שם, "עץ ארז". ארז, אז-ר. קצה עליון. ובקלקול הוא גסות הרוח. והרי שארז ואזוב שני קצוות אין להם כח המאזנם. וכדברי הרמב"ם בשמונה פרקים הנודעים, שתקנת השב לילך לקצה השני ואח"כ לאמצע. וזוהי המדה הנקראת אכזריות, אכזר אז-כר. לשון מתנכר. שהולך לקצוות ללא כח המחבר. וזה נתגלה בעשו שהפריד עצמו מיעקב ושלח את אליפז להורגו. אליפז. אז-יפל, נפל.

ובתיקון הוא בחינת אזור, חגור הנמצא במקום קרוב לטיבורו של אדם שהוא מקום אמצע כמ"ש בריש פ"ק דמגילה, טבריה שיושבת בטיבורו של א"י. ומחד הוא מבדיל בין חלק עליון לחלק תחתון שבאדם, ומאידך מחבר, מעין הרקיע שנברא ביום שני, שמחד מבדיל בין מים עליונים לתחתונים, ומאידך מחבר, אותיות עיקר, כמ"ש

א-ן

שאין יחס של הנבראים לבורא, והבן מאוד). ומשם מתשלשל השם צבאות, או-צבת.

ובקלקול הוא בחינת שורש הכפירה ח"ו שיוצר ח"ו 'או' אליו ית"ש, בחינת אלהים אחרים. אחר, או-חר, כנ"ל. והוא בחינת אלוה, או-לה, בסט"א. והוא בחינת ראשון שיונק מן הראשית האמיתית. ראשון, או-נשר, בחינת אם תגביה כנשר. כי שורשי הרע תאוה וגאווה (או כמ"ש 'תאוני וכעסני', כדברי הגר"א, ושורש גאווה וכעס אחד, יסוד האש). תאוה, או-תה. גאווה, או-גה. והם תולדת 'או' דקלקול. ובחינת עשו, אדום, או-דם, כנ"ל, גאווה. וישמעאל תאוה, כנודע. ואחריתם אבדון, או-בדן. והוא בחינת אגוז, או-גז. שיש בו ג' קליפות כנודע. ושרשם חשך, ר"ת חמור, שור, כלב, כנודע. כנגד ישמעאל - חמור. עשו - שור. ועמלק המצרפם כלב. והוא שורש ה'או', ספק, כנודע. והיא בחינת שוא, או-ש. כי בקלקול גם צד זה של ה'או' וגם הצד השני בטל. לעומתו בקדושה הוא בחינת שאול, או-של, מוריד שאול ויעל. מי שבחר ב'או', בצד הלא נכון, חוזר למקומו.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבדון, אבוי, אבוס, אבות, אביהוא, אביון, אבשלום, אגוז, אגור, אדום, אדון, אדניהו, אוב, אוד, אויב, אוי, אויל, אולי, אולם, אולת, און, אונן, אופיר, אופן, אוצר, אור, אוריאל, אוריה, אורים, אורך, אות, אזוב, אזור, אחור, אחוה, אחות, אחיטוב, אחיהוד, אחיו, אחשורש, אילון, אלוה, אלו, אלוף, אלות, אליו, אלמוני, אמונה, אסון, אסור, אפוד, אפריון, ארמון, ארנון, אשדוד, אשכול, אשקלון, אתמול, בורא, בתואל, גאווה, גאון, דואג, דראון, יאור, מתושאל, נאוף, נאוד, נאור, פוטיאל, צבאות, צואר, צוריאל, ראשון, רבוא, רעואל, רצוא, שאול, שוא, תאוה, תאום, ואת.

אדום. או-דמ. וזהו מהותו של עשו אדום, יצירת או, לכל דבר. יש אדם ויש אדום, ואזי נעשה או אדם או אדום. ובשורש הכל אחד, וזהו, א. והוא בחינת יום ראשון של מעשה בראשית שבו נברא הכל כמ"ש חז"ל, והובא ברש"י. ובכל יום יצא לפועל ונתגלה חלקו שנברא בו. והוא בחינת ו' דמעשה בראשית. וזהו בחינת א-ו, השורש שהכל ביום א'. וההתפרטות ו', שבו נברא האדם.

וכתיב 'אחור וקדם צרתני'. זכה, קדם למעשה בראשית, בחינת ישראל עלו במחשבה תחלה להבראות, דהיינו א', אדם. לא זכה, נעשה אחר, יום שיש בסופו, בחינת עשו, אדום, אחר. או-חר. ואזי הוא בחינת אזוב, או - זב, שפל כאזובי הקיר. ומצד עצם בריאתו אחר, אחרון, צועק אבוי, או-בי. וכן צועק אוי, או-י. צעקת אבוי שרוצה להיות בהתחלה, א - לשון אב, התחלה. וצועק אוי, או-י, כנ"ל, שנברא אחרון, שנעשה י', שנברא האדם ממאמר העשירי. וזהו מכח עץ הדעת שלחד מ"ד אשכול ענבים היה, או - שכל. והיינו שנעשה ספק בדעת, בשכל, בחינת עמלק, ספק, או כדלהלן.

ומצד בחינת קדם זהו אור, או-ר. ומצד כך האדם אדון על כל מעשה בראשית שנבראו אחריו. אדון, או-דן. ובחינת אשתו שהיא שורש ה'או' דתיקון שמאחד נעשה שנים, ואזי נעשה אפשרות ל'או'. והיא נקראת אוצר כמ"ש חז"ל שזוהי צורתה צר מלמעלה ורחב מלמטה. אוצר, או-צר. ובדקות אור - צר. מצד האור אורך. והיפוכו, צר, כללות הפכים. אורך, או-רך כי הדבר הרך סובל הפכים. ובמלאכים הוא בחינת אוריאל.

ושורש בחינת זו בתורה נקרא אות, או-ת. כי ריבוי האותיות א', עד ת', והמשכה מא' עד ת' ע"י ו'. והשורש בו ית"ש, בחינת בורא, או-בר. שיכל כביכול להשאר לבדו, או לצאת לבר ולברוא נבראים. ונשתלשל מכך מצות האמונה. אמונה או - מנה. כי יש אמונה שאין עוד מלבדו כפשוטו, ויש אמונה שרצה לברוא נבראים. (ובדקות, האמונה באין עוד מלבדו, הוא שורש דק ונעלם לכפירה,

א-ב

אחזה וגו' ורעות, ודו"ק. וזהו תיקון אח-אב, כנ"ל, ונהפך אח לאחזה. ואויב לאוהב.

והשורש לכך נגלה כבר השתא שישנם ארבע אמהות, ושורש מבית בתואל, אב-תול. ואזי יתוקן בחינת אבנט, אב-נט, אב לכל הנטיות, שמכפר על הגנבים כמ"ש חז"ל, ובשורש מתקן את כל הנטיות לחזור לאב.

והתיקון ע"י יסורים, הוא מלווה בכאב, כ-אב, שהאב מייסר בבחינת כאשר ייסר איש את בנו, כאב המיסר, שעושה זאת מאהבה, בבחינת יסורי אהבה. ושם שורש משיח שמסובל מהיסורים, והוא בא ממואב, מאב, כמ"ש בקרא. ואזי נתקן כל דקלקול, "האבות" והידעונים.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אב, אבד, אבה, אבוי, אבוס, אבטיח, אביב, אביון, אביר, אבל, אבן, אבנט, אבק, אבר, אברהם, אברך, אויב, אוזב, אלגביש, ארב, ארבה, ארבע, ארנבת, אצבע, בא, באר, באש, בטא (ביטוי), ברא, בתואל.

אב מלשון התחלה, ובקומת ישראל, זהו אברהם, אב-רהם. ובמדרגת זמן זהו אביב, אב-יב, ניסן, אב-יב, אב לי"ב חודשים.

וכאשר האב יש בו צמצום, זהו בחינת אביון, אב-יון. וכן בחינת אוזב, שפל כאזוב. וכאשר הוא בתוקפו וכוחו, זהו בחינת אביר, אב-ר. וכאשר האב יש בו צער, זהו בחינת אבוי, אב-וי. וכאשר נעלם ונתכסה, זהו בחינת אבד, אב-ד. וכאשר יש בו כילוי גמור, זהו בחינת אבדון, אב-דון. ואזי לתתא על הבן נעשה דין אבל, אב-ל. משא"כ כאשר מצורף לאב, זהו אבן, אב-ן, אב-בן, כמ"ש חז"ל. ושורש הבן בצרוף אביו ואמו, וצרוף זה נקרא ביטוי, בטא, בא - ט.

ואברהם שורש האב דקדושה, כנ"ל, בא לתקן את נפילת אב דקלקול, שהוא בחינת אבק, אב-ק. ולכך כשבאו אליו הערבים אמר להם ורחצו רגליכם, שיסירו כח ההשתחויה לאבק שברגליהם, והיינו שהם דבקים במדרגת אבק. וכן נלחם יעקב עם שרו של עשו, והעלו אבק עד כסא הכבוד, והיינו להעלות את האבק לשורשו כאב.

ושורש האבק שהוא מתפזר. כי מן אב נעשה אבר, אב-ר, והיינו פירוק האב לאברים. ויתר על כן באצבעות, אצבע, אב-צע. ולתתא נעשה אבק כי רמ"ח אברים נבראו מן העפר. וכאשר מתחברים יחד, זהו צורת אדם הגדול בענקים, אברהם, שמדתו אהבה, אב-הה, גימט' אחד, כנודע. ושורש הפרוד שאוהב נעשה אויב, פרוד. וזהו אחאב, אח-אב, והיינו איחוד דקלקול של אב, ולא אחדות אמתית.

והשתא יש ג' אבות, אברהם יצחק ויעקב, ובקש דוד המלך ולא זכה השתא לכך אף שהוא רגל רביעי שבמרכבה. ולעת"ל יהיה ארבע אבות, ארבע, אב-ער. וזהו כאשר יתוקן הרע לגמרי והיפך מרע לרעות, אחדות, אהבה

ז-ז

לכם ראש חדשים, פסח ראשון. ונתקן ע"י הקרבן, זובח, זו-בח. ונמשך לחדש שני, חודש זיו, זו-י. שבו יש תיקון לטמאי מת ששורשם בחטא הראשון, ע"י פסח שני.

ונמשך התיקון לר"ה, שבו היה הקלקול, ונעשה יום "הזכרון", זו-כרן. ונשלם בפורים דפרזים, פרוז, פר-זו. ותיקון המות בכל בית ע"י מזוזה, זו, זמה. ונתקן בפרט אצל מצורע שחשוב כמת, ע"י אזוב, זו-אב.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אגוז, אוז, אזוב, אזור, אחוז, אכזריות, אחזיהו, בוז, זבלון, בזי, זונה, זיו, זמרות, זרוע, חזון, חפזון, זרעו, לוז, מזמות, עוז, בועז, גוזל, גזול, זכרון, זמורה, מזוזה, פרוז, זולל, חזקיהו, עזוז, זדון, זבדיהו, זובח, זו, זוה, זולת, זועה, זורח, זלעפות, זעום, זרות, יואחז, עזוב, זבוב, מזור, מופז, נובזראדן, נגוז, רזון.

זו, גימט' אחד, סוד הארת זיו, זו-י, הארה מן האחד, יחוד שמאחד את הנפרדים. ותחלת יחוד זה היה ראוי שיהא ביום שישי של מעשה בראשית עם שב"ק, כמ"ש בסנהדרין, שנברא אדה"ר בע"ש כדי שיכנס לסעודה מיד, לשב"ק. והיינו לייחד יום שישי ושבת. וזהו בחינת זו-ו - יום שישי, ז - שב"ק. וכל זאת ע"י שיקיים ציווי השי"ת לא לאכול מעץ הדעת, בחינת מרעיבו שבע, בחינת רזון, רן-זו. ואזי היה זוכה לאור השכינה שיזרח עליו. זורח, זו-רח. ולצורך כך נצרך תוקף וגבורה, בחינת איזהו גיבור הכובש את יצרו. עוז, עז-זו.

אולם יצה"ר שהוא בחינת זבוב, זו-בב, פיתה לחוה ואכלה מן העץ. בחינת זולל, זו-לל. ושורש אכילתה היה מן העץ עצמו כמ"ש רבותינו שלא רק שלקחה מן הפרי שהיה מעין גזול, גל-זו, "ותקח מפרי", אלא לקחה מן העץ עצמו, כמ"ש "המן העץ אשר צויתך לך לבלתי אכל ממנו אכלת". ומקום הלקיחה מן העץ היה מן הזמורה, זו-מרה. ואכלו מעץ הדעת, בחינת מרידה, זדון, זו-דן. ומכח חטא זה נעשה שפל כאזוב, אב - וז.

ושורש הקלקול כמ"ש חז"ל, בא נחש על חוה והטיל בה זוהמה. זונה. זו-נה. זוהמה. זו-המה. וע"י נתקללה ב' קללות כמ"ש בעירובין, ונעשה זוב בדמה, זו-ב. ואזי נעשה זועה, זו-עה. וע"י אכילתם נעשה בושח, בזיון, זו-בין. כמ"ש ויתבוששו. ואזי נצטרכו לחגורה, אזור, אר-זו, וכמ"ש ויעשו להם חגורת, שהוא שורש מדרגת בנים, בחינת ברא כרעא דאבוה, זרעו, רע-זו. וכמ"ש ואיבה אשית בין זרעך ובין זרעה. ויתר על כן, לא רק זרעו מחגורה ולמטה נתקלל, אלא נתקלל אף זרעו, רע-זו. והיינו שורש זרעו - זרועו. ואזי גרשם הקב"ה מן מקום האמת, ג"ע, בחינת לוז, ל-זו. מקום שאין בו שקר כמ"ש חז"ל, שהוא מעין ג"ע. ומכאן ואילך אינו דבק בפרי עצמו, אלא בבחינת קליפה קודמת לפרי, שעיקרה נגלה כנודע באגוז, אג-זו.

ושורש התיקון בישראל, כמ"ש עם "זו" יצרת לי תהלתי יספרו. ומתחיל בחדש ניסן, החדש הזה

ז-ב

והנה נודע, ברז"ל ר"ת בלהה רחל זלפה לאה. ולפ"ז זב ר"ת, זלפה, בלהה, כלומר מדרגת שפחות ללא הארת אמהות. והוא בחינת בזק כנ"ל. כי הארה במדרגת זיו, היא בחינת זבד, כמ"ש (בראשית ל, כ) ותאמר לאה זבדני אלקים אתי זבד טוב הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבלון. ופרש"י זבד טוב, לשון בית זבול וכו' בית מדור. כמ"ש במדרש אגדה (במדבר ב, לב) זבולון היה מצויר עליו כמין בית שנאמר יזבלני, ומתרגמין מדור. וזהו בחינת אשה גמורה, לאה. זבד, זב-ד. אולם זבולון ממוצע בין אמהות לשפחות, כי זבולון, זב-לון. זב, ר"ת זלפה בלהה כנ"ל.

והנה ראשית יצירת האשה לחד מ"ד היתה פרוץ, ולחד מ"ד זנב. זב-ן. לשון קניה בארמית, האשה נקנית. וזהב ענינו חלק הזב שבאדם שזהו שורש האשה, ולכך יכולה להפרד ממנו. וחזרת האשה לבעלה, בחינת זבח, זב-ח. והוא השורש לכל הקרבנות, שכל קרבן אינו אלא זיבה של בעליו, וכאשר זוכחו מחזיר זיבתו לשורשו. ועי"כ נמשך זיבה דתיקון, מזבח מזין ומפרנס וכו'. וזהו תוקפו של בועז. זב-עו. שלא קלקל. זיבתו, פגם אות ברית קודש, אלא המתין לנשואין. ואז זכה לתקן שהזב נתעלה לזהב, ויצא ממנו דוד גימ' זהב. ועיקר מקום הזיבה דקדושה לעולם, ממקום ביהמ"ק, הנמצא בחלקו של בנימין, הנקרא זאב "בנימין זאב יטרף". זאב, א-זב. זיבה מאלופו של עולם. כי מאור השכינה השורה במקדש נמשך זיו וזיבה דקדושה לעולם.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביעזר, אוזב, איזבל, כזב, עזב, בזק, ברזל, בוז, זבח, זבולון, זהב, בועז, זנב, זאב, זבד, זבל, זרובבל, נבזראד, בזז.

זב, ב-ז. והנה יש אור, ומן האור נעשה מים כמ"ש חז"ל, בבחינת אמ"ר, ר"ת אור מים רקיע. וכשם שיש את עצם האור, ויש התפשטות מן האור הנקרא זיו. כן יש את עצם המים, והתפשטותם נקרא זיבה, זב. ומי שלוקח התפשטות זו בכח נקראת פעולתו בזו. ומי שאין לו את מקור המים אלא רק את התפשטותו בלבד, זהו בזיון בוז, בז. וכן שפל כאזוב, או - זב, שאין לו מקום אלא התפשטות בלבד. ויתר על כן כאשר ישנו ניתוק מן המקור זהו זיבה דקלקול, טומאת זב. וכאשר הזיבה מתנתקת מן המקור, והזיבה עומדת לעצמה, נעשה בחינת זבל, זב-ל. אולם אמרו חז"ל, זבל פירותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך. וזהו זבל, זב - ל, לעומת זהב, זב-ה. כי מהות הזהב שהוא מאיר מעין זיו. והוא מדרגת זיבה עליונה שעצמות האור מאיר במים, ומתוך הארה זו מאיר אף בזיבתו ונעשה זהב. אולם אצל יצחק אף הזבל שלו האיר יותר מן זהבו של אבימלך.

והנה זב במילוי, זי"ן, ב"ת עולה עם הכולל ת"פ, גימ' תלמוד וגימ' לילית כנודע. כי מצד מדרגת הזיו, זהב כנ"ל, זהו תלמוד, תורה אור שמשלתשל עד הויות דאביי ורבא "דבר קטן", ונעשה זיו, זהב. לעומת כך לילית, בחינת זבל, גימ' ל"ט, בחינת ל-ט, לשון קללה. והיא בחינת איזבל.

ובחינת זיבה זו דקלקול נקראת כזב, בחינת מעיין המכזב מימיו, משא"כ כאשר אינו מכזב מימיו, תמיד מחובר למקור המעיין. אולם כאשר מכזב מימיו, מתנתק מן המקור. וזהו כזב, כ-זב, דמיון דקלקול. ומדמה דקלקול מראה עצמו כאילו מחובר למקורו לעליון וזו גאווה. ומה תקנתו, אזוב, או-זב, כמ"ש חז"ל (תנחומא ישן, מצורע, ח) אין באילנות נמוך כאזוב, לפי שהשפיל עצמו, לפיכך יתרפא באזוב. וכאשר מאיר אור דתיקון של זב, כנ"ל, אולם אינו בתיקון שלם אזי אין מאיר בו אור של זיו, זהב ממש כנ"ל, אלא בחינת בזק, ב-זק. מראה אור שמסתלק במהירות, והוא כזב של זיו, שמכזב ומפסיק את הארתו.

ו-ב

ורפויה, והרפויה קרובה בהיגוי לאות ו'. והנה אותיות השפתים מצורפים ללשון שהרי הלשון בוקעת דרך השפתים, כנ"ל. והבן שאותיות "כו" במילוי ב"ת וי"ו עולים דל"ת [כי "כו" במילוי בגימטריא ארבע מאות שלשים וארבע], ובזה מצורפים לאותיות הלשון דטלנ"ת, שהם דלת-נט. וכן רמזו במלת לשון, לש, ל"ש ר"ת לשון שפתים. ובצורפו לשפתים מוקטן ולכן יש בלשון אותיות ון, שהם הקטנה בלשה"ק כנודע, כגון איש-אישון וכדו'. ולכן עיקר הדיבור נקרא או על שם הלשון, שלשה ומערכת את האותיות כמ"ש לשון הרע, בעל הלשון וכדו'. וכן נקרא ע"ש השפתים, עקימת שפתי כנ"ל.

ובעומק באותיות ב-ו, גנוזים כל כ"ב אותיות, בו הכל, וזהו שורש עולם התיקון, בהו, ואמרו רבותינו, בו - הוא, והיינו שבו נמצא הכל. אולם כאשר תהו שולט על בהו, נעשה בוז, בו - ז, ז' מלכי אדום של עולם התהו, כנודע. ורמזו בכך שאות ראשונה בתורה ב - בראשית. ואחר כ"ב אותיות ישנה אות ו'. ואת הארץ. וכן מאות ב' עד אות ו', ישנם ה' אותיות כנגד ה' מוצאות הפה. ובהסיר ה' אותיות מן ב' עד ו' מן כ"ב אותיות, עולה י"ז, גימטריא טוב, העולה שם אה-ה, כנודע, היוצא מן הפסוקים את השמים ואת הארץ, ר"ת אה-ה, חותם שבו נברא שמים וארץ, כולו טוב. וזהו בול, בו - ל, שבו כלול כל האותיות.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבדון, אבוי, אבוס, אבות, אביהו, אביון, אבלות, אבשלום, אוב, אויב, אזוב, איבו, איוב, גיבור, בהו, בודד, בוז, בוגד, בויץ, בוקר, כוש, בחור, בטוח, בכור, כלול, מואב, במות, בנות, בניו, בעדו, ברוך, בריאות, בתואל, בתולה, גבול, גבעות, גנוב, דבורה, דובב, דיבון, כרוב, כתוב, כוכב, מבוא, מכול, מושב, מלבוש, נבואה, סובב, ערבון, עבוט, עזוב, רוב, צבאות, רחוב, שבוע, שבועה, תבונה, תושב, תבואה, זבוב, זוב, חבוש, חביון, חבקוק, חברון, חוב, חלבון, חרבונא, חשבון, טוב, טוביה, טבור, כבוד, כלוב, כרוב, כתוב, תושב, בול, לבנון, זבולון, נבון, משוב, נבו, נבון, נוב, נתיבות, סוב, עבות, עובר, עוגב, עורב, עובד, צבוע, צובה, רבוא, שבור, שכלול, שובב, בור.

נודע שכ"ב אותיות, נחלקים לה' מוצאות, והם, אחה"ע, בומ"ף, גיכ"ק, דטלנ"ת, זסשר"ץ. אחה"ה מגרון, בומ"ף משפתים, גיכ"ק מחיך, דטלנ"ת מלשון, זסשר"ץ משיניים (עיין ספר יצירה פ"ד מ"ג). בומ"ף נקראים עקימת שפתיו הוה מעשה (סנהדרין סה ע"א) והוא בעיקר באותיות השפתים [עיין להרמב"ן במלחמות סנהדרין יז ע"א בדפי הרי"ף ד"ה אמר הכותב. ועיין אוהב ישראל שמות, פרשת פרה]. בומ"ף עולים ככ"ח, גימטריא המילוי של ד' שמות ע"ב ס"ג, מ"ה וב"ן, היינו, מילוי וחיות ד' עולמות אבי"ע.

והנה אע"פ שעיקר אותיות בומ"ף בשפתים, כנ"ל, מ"מ נקשרים בלשון, כמ"ש בספר השם (עמ' קס"ג ד"ה למה) וז"ל, בומ"ף משתמשות בין השפתים ובראש הלשון. וכן באוצר המדרשים הביא ספר יצירה הנ"ל וז"ל, בומ"ף בשפתים, קשורות בלשון, כשלהבת קשורה בגחלת. ועוד כתב שם בספר השם (עמ' קע ד"ה בתחלת) בומ"ף בשפתים וסימן "כפום" [כלומר כפה]. ונגלה במלת בוץ, שהוא הרכבת אותיות מאותיות השפתים, ב - ו, ואותיות הלשון, צ. וכל תיבה ותיבה יש לבדוק את שורשה במוצאות הפה, ולפ"ז להבין את מהות התיבה, והיא חכמה גדולה, ולעת עתה לא מצאו מי שעשה כן באופן מסודר על כל התיבות. והשפתים מקום הפתח, בחינת בור, בו - ר, שהשפתים פתח להכנס לתוך הגוף, שהוא כלי קיבול כבור. וכן בחור, בו - חור, פתח. וכן בכור, פטר רחם, פותח את הרחם, בו - כר. ועיין באברבנאל (שמות פ"ד ד"ה ויאמר) שכתב וז"ל, הן אני ערל שפתים (משה) ולכן היה כבד הדיבור, כי לא יוכל לבטא באותיות בומ"ף. וכן עיין בספר צפנת פענח (בא ד"ה וז"ל) שכתב וז"ל, מה שאמר משה מה שמו מה אומר אליהם (שמות ג, יג) על פי מה שנאמר בשם הגאון מהר"ם, דאותיות בומ"ף היה למשה למחסור וכו'. ובשם הוי"ה ככתיבתו יש בו וי"ו, וז"ש מה אומר אליהם.

ובבחינה אחת, חסרון זה היה מקום לענוה של משה, שם עצמו שפל, בחינת אזוב, אז - בו.

והנה בומ"ף נחלקים לב' חלקים, בו-מף. ובו הוא השורש בבחינת שנים שהם ארבע. וב' נכתב דגושה

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
אזוב
מילון ערכים בקבלה
אזוב

בלבביפדיה קבלה

אזוב

אור א"ס

אזב עולה י', בחינת י"ס הגנוזות במאצילן, בא"ס. ועיין עבודת ישראל (פרה) עץ ארז, רמז לקב"ה, כמו שהארז גבוה מכל האילנות, כך הקב"ה גבוה על הכל. ואזב, רומז על הצדיק הנאצל מהקב"ה כאילן הקטן שנתפשט מאילן גדול.

ועוד. אור א"ס, היא אמונה פשוטה, ודו"ק. ועיין ישמח ישראל (נשא) ישפיל עצמו כאזוב ויתרפא, כי ע"י הביטול והכנעה יזכה לאמונה פשוטה, כי השפל רואה רוממות ה'. ובדקות, מכיר מציאות ה'. ועיין תפארת שמואל (פרה). ועיין אמרי אמת (מצורע, תרפ"ט) ואזוב, שכאשר אדם מכיר גדלות הבורא, הוא בא לשפלות עצמו.

צמצום

עיין יטב לב (לפרשת פרה) צריך האדם להתנהג בשני הפכים, לענין תורה ומצוות צריך שיגבה לבו בדרכי ה', בחינת עץ ארץ לבקש "עוד", ולקנא קנאת סופרים ולהיות כוסף ומתאוה יותר ויותר, בחינת מים. ולפעמים צריך להשפיל עצמו כאזוב ולעשות לעצמו בחינת "צמצום", בחינת גבול כעפר לכל יתאוה יותר.

קו

חוט שבו אור א"ס נכנס ונקשר לתוך א"ק. ואמרו (סוכה, לו, ע"א) דתנן, אזוב קצר, מספקו בחוט ובכבוש וטובל ומעלה ואוחז באזוב ומזה. ועיין דגל מחנה אפרים (בשלח, ד"ה וחושם) אגודת אזוב, הוא סוד בחינת התקשרות.

עיגולים

סוד הגלגלים. ועיין אוצר עדן הגנוז (ח"ב, ס"ח) ודע כי מהלך סופי המולדות בחלקיהם, מתגלגל תמיד בסימן אדו"ר, גו"ט, בח"ה חלילה. ומהלך סופיהם בשנים מתגלגל כך, ד"ו האזוב א"ז, ג"ב, ח"ד, גט"ה, ד"י, זה בשנים נפרדות, והכל חוזר חלילה תמיד, וכו', עיי"ש.

ועוד. סוד גלות וגאולה. גל-גל. ואמרו (ש"ר, יב, כב) ולקחתם אגודת אזוב, אמר משה אם אתם

מבקשים להיגאל בדבר קל אתם נגאלים, הה"ד ולקחתם אגודת אזוב.

יורש

שורש ג' קוים. ואמרו (שבת, קט, ע"ב) דתנן, מצות אזוב, שלשה קלחין ובהן שלשה גבעולין. ר' יוסי אומר מצות אזוב שלשה גבעולין, ושיריו שנים (בסוד שני קצוות, או אמצע וצד אחד) וגרדומיו כל שהוא. ועיין סוכה (יג, ע"א) והתניא אזוב תחילתו שנים (כנ"ל) ושיריו אחד. ועיין רמ"ז (שמות) ועוד נלע"ד שעיקר סוד האזוב בכאן הוא יסוד ישראל שבחזה זעיר ששם עוד שני יסודות דאימא וברתא. ועיין שיח יצחק (ח"ב, דרוש לשבת בשלח, המשך). ועיין אמרי יוסף (חקת) שביאר מתי אזוב נאמר באמצע, עץ ארז ואזוב ושני תולעת, ומתי נאמר בסוף. ועיין צמח צדיק (כא) אגודת אזוב, ג' קלח"ם, אותיות חלקי"ם. עיי"ש. ועיין פרי צדיק (בא, ז).

שערות

עיין (סוכה, יג, ע"א) איזוב שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולים. ופירש"י, קלחים שרשים. והגבועלים הם מעין שערות היוצאים ומתפצלים. ועוד. עיין כתבי רמ"מ משקלוב (משנת חסידים, דף רל"ב) בשעיר (של יוה"כ) אין שם אזוב וארז, רק הלשון עצמו היה מתהפך ומלכין.

ועוד. שערות, שער - עשר. יו"ד. אולם צורתם ווין. וזהו אזוב גימט' י-ו. עיין בית עולמים (דף קלו, ע"ב) אזוב גימט' י-ו, שנעשה מיודין ווין. ועיי"ש דף קמ, ע"א.

אזן

אז-ן. אזוב, אז-בו.

ועוד. נגלה בה אות ה'. ואמרו (נדה, כו, ע"א) חמשה שיעורין טפח, ואלו הן: שליא, שופר, שדרה, דופן סוכה, והאזוב. ועיין ספר הקנה (ד"ה, סוד הקפות) לולב דומה לשדרה רומז לת"ת, אתרוג דומה ללב רומז לעטרה, הדס דומה לעינים המאירים דומה לנצח והוד, ערבה לשפתים רומז לפחד והוד התובעים דין, והניחו האזוב שהתורה אמרה ולקחתה אגודת אזוב אגידה אחת ויליף לקיחה

אריך

שולחן "ערוך" שורשו ב"ארוך", אלא שלתתא נעשה מאות אלף עיין. ועיין מחברת הקודש (שער השבת) האזוב טוב להניח על השולחן מפני שהוא מבריא כל מיני מזיקין, ובפרט זאת הקליפה, שכן אזוב גימט' י"ה עם הכולל. והבן שי-ה, או"א, הם אריכות של אריך. וכאשר מאיר הארת אריך, מבריא כל מיני מזיקין. ובאופן רחב יותר, עיין משנת חסידים (מסכת מוצש"ק, כ"ג) ועוד יכיוון כי י"ב שמות אלו שבארבע זויות השולחן הם מספר ט"ז כמספר אזוב, וכו', עיין ש.

אבא

עיין קהלת יעקב (ערך אזוב) אזב - עיין בערך גדה ובערך זב שביארתי שם, שזעיר כשיונק מאמא לבד נקרא זב, שזב ממנו שמקבל מאמא לחיצונים. ז - זעיר. ב - בינה, זהו ז"ב, וכשבא אליו אור אבא נקרא אזב, א', שהוא סוד החכמה, ע"כ טהרת מצורע באזב. כי המצורע חסר אור אבא כמ"ש הרב ז"ל (ליקוטי תורה, תזריע), ועי' אזוב אנו ממשכים אליו אור אבא, וע"כ אזוב סגולתו להעביר ולבטל המזיקין, כמ"ש בזוה"ק (מצורע, נג, ע"א), כי אין להם שום כח לסבול אור אבא ובורחים מפניו, ובה יוצדק ג"כ וא"ו שבאזוב (אזוב מלא), כי כשבא אליו אור החכמה שיונק ממזל ונקא שבדיקנא, אזי בולט יסוד ידיה (עיין ערך קטן יסוד) בסוד וקונה הכל שכתב הרב ז"ל (פרע"ח שער העמידה, פי"ד) והיסוד שהוא ו' זעירא זה וא"ו דאזוב.

אמא

פרה אדומה, בחינת אם, כמ"ש חז"ל, תבוא האם ותקנח צואת בנה. וכתב (במדבר, יט, ו) ולקח הכהן עץ ארץ ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה. אולם לאו גופיה דפרה ניהו, כמ"ש ביומא (מב, ע"ב).

ועוד. עיין אור החיים (ויחי) וז"ל, וכן תבין בתיבת אזוב עזב ונעזב, וסודו ביסוד צדיק המשפיל עצמו בענוה ויראת חטא וכו'. ובעוד מספרו תמניא אתון דיחוד הוי"ה אהי"ה, ותמניא אתון דיחוד הוי"ה אדנ"י. ולכן תמצ' ג' אזוב מלאים בתורה, אזוב דפסח מצרים אגודת אזוב, וב' איזוב דפרה אדומה מלא, כי אזוב זה שהוא לכללות ישראל, פסח ופרה, אזי צריך שלמות החומה, יחוד חו"ב, הוי"ה אהי"ה המתייחדים ע"י הדעת. ויחוד ת"ת

לקיחה מה שם אזוב אף כאן אזוב (והוא פלא), וע"כ ה' מינים הם, נגד ה' חומשי תורה. והבן שבפשטות איכא ה', ד' מינים ואגודה. ובדבריו מתחדש שהיה שורש לאזוב ממש כמין חמישי, והוא פלא. ועיין רמח"ל על התורה (ויקרא) וזה הטעם שהיו צריכים ה' דברים לטהרת המצורע, ב' ציפורים, עץ ארז, שני תולעת, אזוב, לתקן ה' מוצאות הפה שנפגמו.

חוטם

עיין פירוש החיית (על ספר מערכות האלוהות, פ"י) ואזוב הוא עושה פרי, ויש לו ריח טוב.

פה

דיבור. וכתב (מלכים, א, ה, יג) וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר. וכן בצרעת שבא על דיבור לשה"ר, כתיב (ויקרא, יד, ד) וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים וגו' ואזב. ועיין בת עין (בא) ולקחתם אגדת אזוב וגו'. פירוש, בחינת מחשבה נקרא אב (עיין מאורי אור, מערכת א', סימן ב), קול נקרא וא"ו (תז, תיקון ע, קלב, ע"א), בחינת המשכה, דבור נקרא ז' בחינת שבת (זח"א, ג, לב, ע"א), וכשנתחברו כלם יחד נעשה אגודת אזוב.

ועוד. האזוב כרוך ב"לשון" של זהורית.

עינים - שבירה

מיתה. ומצורע חשוב כמות, וטהרתו ע"י אזוב. ועיין רקאנטי (וארא) וזה הטעם והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, כדרך כי עלה מות בחלונינו (ירמיה, ט, כ). ועיין אבן עזרא (עה"פ עץ ארץ ואזוב) והנה המצורע והבית המנוגע וטומאת מת קרובים, והנה גם הם כדמות פסח מצרים. כי הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר. ובפסח מצרים היה דם פסח ודם מילה. וסוד אזוב סוד מיתת המלכים, כמו שנתבאר בליקוטי תורה (חב"ד, חקת). ובפסח מצרים אגודת אזוב מגעת במשקוף, לשון ראיה, "השקיפה". ובמזוזות, זז-מות, כנודע. והיינו תיקון העיניים, עין טוב, בחינת השקיפה ממעון קדשך מן השמים ולא ככל השקפה לרעה, ואזי זז מות.

עתיק

סוד הדילוג. וכתב (שמות, יב, כב) ולקחתם אגדת אזוב וגו'. וזהו בפסח מצרים, כמ"ש (פסחים, צו, ע"א).

חכמה

מחשבה. ואמרו (נדה, נא, ע"א) אמר רבא ומודה ר' יוחנן לענין מעשר דמחשבת חיבור שמה מחשבה. אמר רבא מנא אמינא לה, דתנן הסיאה והאזוב והקורנית שבחצר אם היו נשמרין חייבין, וכו', אלא לאו דזערינהו מתחילה לבהמה, וקתני אם היו נשמרין חייבין. ואזוב תיקון המחשבה. עיין ישמח ישראל (פרה). ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה נ"ה), אזוב היוצא בקיר, היינו בקירות הלב, שהשכל יוצא דרך קירות הלב. ועיין ליקוטי הלכות (בשר בחלב, ה"ה) ארז, שכל עליון. אזוב, ת"ח. ועיין קהלת יעקב (ערך אזוב) אזוב גימט' חב"ו. ונודע ששם זה סגולתו לעלות הניצוצין, והוא נוטריקון חכמה בינה ודעת, עיי"ש.

ועוד. כח-מה. ועיין ביכורי אבי"ב (אמור) אזוב "כחו" גדול הרבה, ואזוב (גודלו) קטן מאוד (בחינת מ"ה) וגאל השי"ת את ישראל ממצרים ע"י אזוב, שיש בו כוחות גדולות מקדושה, ולכך קטן הוא מאוד, מחמת דהקדושה אין יכול לסבול גשם, רק בזה העולם מוכרח להיות הלבשה בגשם, כי כן נברא העולם, לכך עכ"פ גוף האזוב הוא קטן.

בינה

שם אהי"ה, בריבוע עולה דם, כנודע. וכתב (שמות, יב, כב) ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף. כ"כ בדברי חיים (בא). ועיין אמרי נעם (פסח) אזוב גימט' הי"א, וטבלתם בדם, להמתיק ב"פ הי"א עם פעם אחת הו"א שבגימט' ד"ם, עיי"ש בהרחבה. ומילוי אהי"ה קס"א. ועיין עטרת ישועה (פרה) ואם תקח ממספר ארז ממספר אזוב, נשאר מספר א"ל ונק"ה, כי מי שמתגאה כארז ישפיל עצמו כאזוב, והמשיכו בחינת הק"ס עם הי"ג מכילן דרחמי.

דעת

קו אמצע, בכל הקומה. ועיין פירוש החיים (על ספר מערכת אלוהות, פ"י) ולקח אפר הפרה, מדת הדין. ומים חיים, שפע אלהי. וגם אזוב כי הוא המכריע. ולכך עיקר גילוי ב'סוד (עיין ערך קטן יסוד), כי יסוד של עולם עליון נעשה דעת של תחתון, כנודע. וזהו ארז ואזוב, דעת ויסוד. עיין רמ"ז (פרשת חוקת). ודעת דקלקול, בלעם, ועיין מפתח השמות (בא) הדם אשר בסף, שסודו בלעם, שר האדם, והוא בעל הקוביא והשחוק, והוא סוד קץ, ק' קוביא עם

ומלכות מתייחדים ע"י היסוד צדיק, וסגולת האזוב להברית החיצונים מיחודים דנהורין קדישין. אמנם האזוב של מצורע דאיה טהרת יחיד, כתיב חסר, להורות על אחיזת האזוב ביסוד אשר ע"י נדחה הפסולת לחוץ וכו', לכן בא חסר להורות על יחודו ביסוד בלבד, ו' זעירא, וכו', עיי"ש.

ז"א

עיין קהלת יעקב (ערך אזוב) אזוב ר"ת אבא, זעיר, בינה, ונוק'. והוא סוד יחוד אבא ואמא, זעיר ונוק', סוד זכור ושמור, וכו', וע"כ אזוב ר"ת זכור ושמור בדיבור אחד. גם ר"ת זכר ונקבה ברא אותם.

נוק'

עיין ריקאנטי (חקת) ומעבר יבק (פרק כה, מ"ב) שאזוב הוא יחוד קב"ה ושכינתיה.

ועוד. אזובי ה"קיר". עיין רמ"מ משקלוב (ליקוטים) קי"ר, קו"ף יו"ד רא"ש, גימט' השבת וכו', וכן היא סוד קיר, קו"ף יו"ד רי"ש, גימט' נקוד"ת ציו"ן מטרונית"א (עיין זח"ג, סט, ע"א).

ועוד. אמרו חז"ל (ש"ר, יז, ג) אני עושה אתכם אגודה, אע"פ שאתם שפלים כאזוב. והיינו שכל אחד לעצמו שפל, וע"י בחינת כנס", נעשים אגודה. ועיין תולדות יעקב יוסף (בראשית, א) ע"י שפלות אפשר שיהיה שלום, וז"ש אגודת אזוב (כתבתי בזה במ"א, צו, סימן א). וכן כתב בספרו פעמים רבות. ועיין שפת אמת (בא, תרמ"א), וישמח ישראל (וישב).

כתר

עיין זוה"ק (שמות, לה, ע"ב) אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים מליין טעוון הוו, ובכל ביתא וביתא הוו שכיחי זינים דמתקטרין בחרשייהו כתרין תתאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגוויהו, ועל דא אגודת אזוב.

ועוד איכא שם אזובג"ה (אזוב, גה) והוא בכתר (עיין אור יקר, אחרי, כד, צח). ועיין אמרי נועם (מצורע) שנחלק, אזוב-גה, לשון גאווה, עיי"ש. ועיין עטרת ישועה (אחרי מות). ועיין קהלת יעקב (ערך אזוב) אזוב (חסר וא"ו) א - כת. ז - רמז לז' ספירות הבנין. ב. - רמז לשני ההי"ן, או לחכמה ובינה, מגיד מישרים בא. וצריך עיון מה שכתב דב' רומז לשני ההי"ן הלא ה' תתאה נכלל בו' שעמה שהם ז' ימי הבנין. אך מי שיודע דרכו שמחלק בין מלכות דספראן עילאין ובין מטרוניתא מובן זה.

שחוק. ועל כן אגדת אזור נלקחת ונטבלת בד"ם אש"ר בס"ף, בספ"ר שבאד"ם (חילוף אותיות) שעניינו אגד שנים באזג"י ואט"ד. ועוד. שם הדעת אהר"ה בגימט' אזור. עיין תקט"ו תפילות, תפלה קכ"ח.

חסד

מים. וכתוב (במדבר, יט, יח) ולקח אזור וטבל במים. ועיין שם משמואל (כי תשא, פרה, תרעב, סוד תיקון האזור במים).

ועוד. חג"ת אבות. ואמרו במדרש, ולקחתם אגודת אזור, אני עושה אתכם אגודה לעצמי אע"פ שאתם שפלים כאזור, בזכות אבות.

גבורה

מדרגת טהרה, כנודע. וכתוב (תהלים, נא, ט) תחטאני באזור ואטהר.

ועוד. עיין רקאנטי (וארא) וטעם טבילתה (של אגודת אזור) בדם, כמאמר רבותינו ז"ל, שהקב"ה טובל באש, והכוונה שקבלה כח ממדת הדין הקשה הנרמזת לדם. וזה טעם והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, כדרך כי עלה מות בחלונינו (ירמיה, ט, כ), ולהורות שעד בית ה' העליון הגיע דינם החרוץ. והוא בחינת מ"ש (מו"ק, כה, ע"ב) אם בארזים נפלה "שלהבת", מה יעשו אזורי הקיר. ועיין אור החיים (מצורע) ואמרו עץ ארז ושני תולעת ואזור, רומז לזכות ג' אבות, וכו'. ואזור הוא יצחק שהוא בחינת הגבורה.

תפארת

כסף, חסד. זהב, גבורה. נחשת, ת"ת, כנודע. ואמרו (נדה, יג, ע"ב) כדתניא, ר' יהודה אומר, רואין אותן גבועלין של אזור כאילו הן של נחשת.

ועוד. יעקב. ועיין קהלת יעקב (ערך אזור) אזור ר"ת זה בחיר אבות, שהוא יעקב.

ועוד. רחמים. ועיין מאירת עינים (חקת) לפיכך עץ ארז ואזור ושני תולעת היו שם להשפיע בשריפת הפרה צד הטהרה והרחמים, שניהם. ועיין פתחי שערים (נתיב גדלות דז"א, פתח עט) וסוד אזור"ב הוא שליש העליון שכולל כל חג"ת, והוא חב"ד שבו. ומעין כך עיין אהבת שלום (פורים, ד"ה בימים ההם).

ועוד. תורה. ועיין דגל מחנה אפרים (מצורע, ד"ה ועוד) אזור עם הכולל גימט' טוב, ואין טוב אלא תורה. ובקהלת יעקב כתב בחינת יסוד שנקרא טוב.

ועוד. אמת. ועיין אמרי אמת (ר"ה) תחטאני באזור, זה ר"ה. וע"י הכנעה, אזור, מכירים האמת.

נצח

נו"ה, רגלין, ברכים. בחינת אזור ושני תולעת, ברכים שפלות. עיין ערך קטן נפש.

ועוד. אגודת אזור, הוא סוד יסוד, אין אגודה פחות משלשה, והוא סוד נצח והוד עמו. מאורי אור. והיינו שאזור יסוד (עיין ערך קטן יסוד) ומדין אגודה נאגדו עמו נצח והוד.

ועיין פתחי שערים (נתיב פרצוף א"א, פתח מד) וחטאני מלשון תחטאני באזור ואטהר (כמ"ש חז"ל) ששם הוא הנקיון והליבון מכל סיג, בסוד רחצתי את רגלי.

הוד

עיין קהלת יעקב (ערך אזור) ששם ארז בחינת נצח, ואזור בחינת הוד.

ועוד. סוד דרך. ועיין אמרי נעם (פורים, כט) ארז ואזור עולה בגימט' דרך.

יסוד

עיין אהבת שלום (פורים) סוד אזור גימט' י-ו. וטובלים אותו בסף, ונעשה יו-ספ. יסוד. עיי"ש בהרחבה. ועיין אמרי נעם (פרה) אזור ר"ת ואני זאת בריתי אותם (ישעיה, נט, כא). ועיין עטרת ישועה (יום א' של פסח) צאן עם אזור עולה זקן, והוא מספר יוסף עם הכולל, להמשיך חיים אל משיח בן יוסף מבחינת עתיקא שנקרא זקן. ועיין היכל ברכה (חקת).

ועוד. ו' זעירא - יסוד, כנודע, לעומת ו' גמורה בת"ת. ועיין זוה"ק (ח"ג, נג, ע"ב) ואזור, דא ו' זעירא, דיניק לה לכנס", ובגין כך עץ ארז ואזור אזלן כחדא, ועל דא ו' ו' כחדא אשתכחו, חד עלאה וחד זעירא, וקראן לון ו' עלאה ו' תתאה. ועיין זוהר צו (לה, ע"א). ועיין רמ"ז (שמות) וידוע הוא מסוד טהרת המצורע שאזור סודו ביסודו, עיי"ש. והנה אל"ף זי"ן ב"ת, גימט' ברי"ת. וגם אגוד"ת אזור"ב עולה צדי"ק יסוד"ד עול"ם (משלי, י, כה). וכן הוא בליקוטים של הרמ"מ משקלוב. ועיין פרדס (שער כג, ערך אזור) אחר שהביא זהר מצורע הנ"ל, והכוונה, כי צדיק יסוד עולם נקרא אזור"ב בהיותו משפיע למלכות ומתייחד עמה. ועיין ברית מנוחה (הדרך השמינית). ועיין פירוש החיית (על ספר מערכת האלוהות, פ"י) הוא עושה פרי ויש לו ריח טוב, רמז לצדיק יסוד עולם.

ועיין בית עולמים (דף קלו, ע"ב). ואמרי נעם (שבת הגדול).

מלכות

סוד שם. ואמרו (סוכה, יג, ע"א) אזוב, ולא אזוב יון, ולא אזוב כוחלי, ולא אזוב מדברי, ולא אזוב רומי, ולא אזוב שיש לו שם לווי.

ועוד. דוד מלכא משיחא. ואמרו (סנהדרין, קז, ע"א) א"ר יהודה אמר רב, ששה חודשים נצטרע דוד ונסתלקה הימנו שכינה וכו', נצטרע דכתיב תחטאני באזוב ואטרה, תכבסני ומשלג אלבין. וזהו אזובי "הקיר". קיר, שכינה.

ועיין רקאנטי (חקת) ומעבר יבק (פרק כה, מ"ב) שעץ ארז ואזוב, הוא קב"ה ושכינתיה. וז"ל הציוני, ואגודת אזוב עמו כטעם אתרוג עם הלולב. ועיין רקאנטי (וארא) ויש מפרשים כי אגודת אזוב רומזת לכנס"י שבה נאגר ונאסף הכל. ועיין מגיד מישרים (חקת) ואזוב רמז לכנס"י למרמז דיתחלש דינא פורתא.

נפש

נפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו. ואזוב מהותו שפלות, כמ"ש (מו"ק, כה, ע"ב) אם בארזים נפלה שלהבת, מה יעשו איזובי הקיר. ושורש מימרא זו בפסוק (מלכים, א, ה, יג) וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר בקיר. ונגלה במטהר שלוקחים לו עץ ארז ואזוב. ועיין זוה"ק (ח"ג, מח, ע"א) מן הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר בקיר, אורחיה דקרא נקיט עלאה מכלהו ונמייך מכלהו. ועיין מגיד מישרים (צו).

ועוד. עיין ציוני (חקת) ואזוב רומז לגנו, שממנו יזובו נפשות הצדיקים. וכן היא במאירת עינים (שם).

רוח

עיין זוה"ק (שמות, לה, ע"ב) ולקחתם אגודת אזוב וגו', אגודת אזוב למה, בגין לבערה רוח מסאבא מבינייהו. ושם (מא, ע"א) אזובא, הא אוקמינא דאיהי מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא מעבר באתערותא דיליה. ושם (פ, ע"ב) ת"ח, דבכל אתר דבעי קב"ה לדכאה לבר נש, באזובא מתדכי, מ"ט, משום דיתער חיליה דלעילא דאתפקדא עלוי, דהא ההוא חילא דאתפקדא עלוי כד אתערעא מבערא

רוח מסאבא ואתדכי בר נש. ועיין שם משמואל (בא, תרפ"ג).

נשמה

עיין עטרת ישועה (הגש"פ) אמרו ז"ל, מי שנתגאה כארז ישפיל את עצמו כאזוב (במד"ר, יט, ג) ותראה רמז, אשר החילוק בין מספר אר"ז למספר אזוב"ב עולה בצק. וכן יש קצ"ב שעות בח' ימי הפסח. וגם ד"ם פס"ח עולה בצ"ק. הכל רומז שיקנה אדם לעצמו מדת ענוה באכילת מצה. וזהו ויאפו את הבצק עגת מצות כי לא חמץ, היינו להיות בענוה, בחינת מצה ולא חמץ. ונשמה סוד ענוה, כנודע בסדר ברייתא דרפב"י. וזהו אזוב, ענוה. ויש הבדל בין שפלות לענוה, ואכמ"ל.

ועיין אמרי יוסף (מצורע) אמאי צריך לתרת תולעת ואזוב, וביאר בסוד אמרם (אבות, פ"ד, מ"ד) "מאד" "מאד" הוי שפל רוח, ב"פ, עיי"ש. ובעומק זהו ב' בחינות שפלות וענוה. ועיין מגן אברהם (טריסק, מצורע) אזוב עם ד' אותיות בגימט' כ"ף, שיכפוף מלא קומתו לפני השי"ת וישפיל עצמו כאזוב. והבן שיש כיפוף ויש כיפוף מלא קומתו. ועיין שם משמואל (מצורע, תרע"ו) והיינו ששפלותו של תולעת ואזוב איננו מצד שנעשה שפל ע"י סיבה מהזולת, אלא שמעצמו הוא כך. וזהו שלמות השפלות. ועיין מי השילוח (סוכה, כז) אזוב ולא אזוב יון ולא אזוב כוחלי וכו', אזוב מורה על ענוה כמ"ש חז"ל ישפיל עצמו כאזוב, ונמצא כמה מיני ענוה שאינם בשלמות, עיי"ש. ועיין פרי צדיק (פרה, ה, ור"ח אלול, אות א').

חיה

במצורע כתיב (ויקרא, יד, ו) את הצפר "החיה" ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת האזוב, וטבל אותם ואת הצפר החיה בדם הצפר השחוטה על "המים החיים".

ועיין צמח צדיק (מצורע) אז"ב בא"ת ב"ש, הוא תש"ע, כמנין שב"ת חיי"ם (כמ"ש טועמיה חיים זכו) .

יחידה

עיין זוה"ק (שמות, טו, ע"ב) כל אינון דלא עבדין פירין ואינון רברבין וכו', וכל חד מאינון דאינהו זוטרי, בר מאזובא, מאימא חדא אתילידו. והרי שאזוב לעצמו, יחיד.

מילון ערכים בקבלה

אזוב

שמחבר זעיר ונוק' והן ג', ותמה על הרב שכתב דשלשה הן נצח הוד יסוד, ולי נראה שדברי הרב צודקים בסוד איהו בנצח ואיהי בהוד, עכ"ל. והבן שיש כאן כמה חלקים. א. אזוב. ב. ג' אזוב באגודה. אגודה, הכח שאוגדם. ועל כח האגודה, כתב הרקאנטי (שמות, יב, כב) וז"ל, אגודת אזוב, רומזת לכנס", שבה נאמר ונאסף הכל, עכ"ל. אולם גם ביסוד יש אסיפה, בסוד כל, והכנס"י בסוד כלה, כנודע.

עוד בחינה כתב בקהלת יעקב, ערך אזוב, וז"ל, אזוב גימט' חב"ו, ונודע ששם זה סגולתו להעלות ניצוצין, והוא נוטריקון חכמה בינה ודעת שע"י נתחבר אור החכמה בא הדעת המכריע שהוא קו אמצעי, עכ"ל, עיי"ש. וא"כ יש בחינה שאזוב קו אמצע, דעת, ויש בחינה שהוא קו אמצע, יסוד, כנ"ל. וכמ"ש רמ"מ משקלוב (ליקוטים דף ת, אות קיט) וז"ל, סוד אזוב שכתוב בזוהר פרשת מצורע (נג, ע"ב) דא ו' זעירא, דהיינו, אל"ף זי"ן וי"ו ביי"ת, גימט' ברית, וזה האזוב שורשו בקי"ר, קו"ף יו"ד רא"ש, גימט' השב"ת, עכ"ל. והיינו סוד יחוד יסוד - מלכות, עיי"ש.

עוד כתב בבית עולמים (דף קלו, ע"ב) וז"ל, וידוע כי אזוב הוא ביסוד, ואין אגודה פחות מג', והם סוד ג' טיפין שביסוד, ג' יודי"ן, דנעשים בו ג' ווי"ן, ולכך אזוב גימט' י"ו, שנעשה מיודי"ן וויי"ן, עכ"ל. ועיין עוד קהלת יעקב ערך ארך אגוז כמה בחינות באזוב.

אמרו (זוה"ק, ח"ב, לב, ע"ב) כתיב, ולקחת אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף וגו', אגודת אזוב למה, בגין לבערא רוח מסאבא מבייניהו. והיינו כי אזוב יש בו כח סילוק רוח מסאבא, וגילוי הטהרה, כמו שמצינו אזוב לצורך טהרת מצורע, ואפר פרה לטהרה מטומאת מת. וכמ"ש במחברת הקודש (שער השבת) וז"ל, האזוב טוב להניח על השלחן, מפני שהוא מברית כל המזיקין וכו', עכ"ל, עיי"ש מה שמברית במיוחד. ועיין משנת חסידים (מסכת מוצאי שבת, פ"ג). ועיין תקט"ו תפלות לרמח"ל (תפלה קפ"ח). ומעין כך אמרו (שם, שם, מא, ע"א) אזובא, הא אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא מעבר באתערותא דיליה. ועיין עוד זוה"ק (ח"ג, נג, ע"ב).

ושורשו של אזוב, כתב הרמ"ז (שמות, דף לה, ע"ב, אות סב) וז"ל, אגודת אזוב, עולה צדיק יסוד עולם (משלי, י, כה), עכ"ל. והיינו בחינת יסוד. ובפירוש החיית על סדר מערכת האלהות (פרק י) כתב וז"ל, ולקח אפר הפרה - מדת הדין. ומים חיים - שפע אלהי, וגם אזוב - כי הוא המכריע, עכ"ל. והיינו קו אמצע. ולכך אגודת האזוב שלש, והבן. וכתב בפרדס רימונים (שער כג, ערך אזוב) וז"ל, פירש הרשב"י ע"ה בזהר (מצורע, נג) אזוב דא ו' זעירא, דיניק לה לכנס", וכו', והכוונה כי צדיק יסוד עולם נקרא אזוב בהיותו משפיע למלכות ומתייחד עמה, עכ"ל. אולם במצודות דוד להרדב"ז (מצוה תלה) כתב וז"ל, וג' קלחים אזוב, כנגד הנצחים והיסוד, עכ"ל, עיי"ש כל דבריו.

ובקהלת יעקב, ערך אזוב, כתב וז"ל, אגודת אזוב, יסוד, אין אגודה פחות משלשה, והוא סוד נצח הוד שעמו, כן כתב במאורי אור. וביאיר נתיב הביא מהזהר (צו, לה) "דאגודת" אזוב הוא היחוד

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
אזוב-אזוביון-מרוא חירא-
שומשוק-אזרבויי-ארזובין-זבזגא

מילון ערכים ארמית

אזוב-אזוביון-מרוא חירא-שומשוק-אזרבויו-ארזובין-זבזגא

כשמתנענעים הכלים נתזים המים שבתוכן ונופלין על בשרו של אדם המצטנן בהן. פ"א, שמא יעלו המים ויצאו לחוץ לפי שכלי כסף שיעין, עכ"ל.

עוד כתב בערך ארזובין, וז"ל, תרגם ומקבות והגרזן וארזובין וחלילין, ובלשון תלמוד ארזפתא, ויש מרזב ומרזף, עיין שם, עכ"ל.

ויש שזב ומתפשט, בחינת זבת חלב ודבש, וכאשר מפסיק נקרא אכזיב, לשון כזב, היינו שמכזב שזב, כ-זב. ויש שזב אליו בחזרה, והוא בחינת זבן, זב-ן. ושורש כל זה, בזהב. ובקלקול נהפך בארמית מזהב לדהב, דהבא. ויש בו אותיות דאב, דאבון. ועיין בהרחבה ערך דאב בענין היפוך דל"ת וזי"ן. וכאשר ניצול נקרא אשתזיב, שלא פסק זבתו ושפעו ונמשך זיוו, זב-זו, והבן.

עוד כתב בערוך, זבזגא, וז"ל (מ"ק, כח) אחאנא תגרי אזבזגי מבדקי, פירוש, אחינו סוחרים שעל קיניהן נבדקין, עכ"ל. וסוחרים נקראים זבזגא, כי תמיד הם זבין סחורה ושפע. עיין רש"י (דברים, לג, כו) על הפסוק כימך דבאך.

ובעומק, אזוב יש לו הרבה שמות לואי, כמ"ש (נגעים, יד, ו) מצות אזוב, לא אזוב יון, לא אזוב כוחלי, לא איזוב רומי, לא איזוב מדברית, ולא כל שיש לו שם לואי. והבן ששם לואי, הוא שורש לתרגום, ודו"ק.

כתב הרמב"ן (דברים, לב, כו) וז"ל, ונהוג בלשונם (לשון ערבי) להוסיף בתארים "יון", אזוביון, חוריון, מוליון, וכן הרבה, עכ"ל. ואמרו (סוכה, יג, ע"א) אזוב ולא אזוב יון ולא אזוב כוחלי. והרי שפעמים נקרא אזוביון מילה אחת, ופעמים נקרא אזוב-יון, בשתי מילים. ועיין נגעים (פרק יד, משנה ו). ועיין מלאכת שלמה (שבת, פרק יב, משנה ג) אם גורסים אזוביון מילה אחת או שתי מילים.

ואמרו (שבת, פרק יד, משנה ג) אין אוכלין אזוביון בשבת לפי שאינו מאכל בריאים. ופירש בתפארת ישראל (שם, אות יד) וז"ל, שממית התולעים שבבטן, עכ"ל. ואמרו (שבת, קט, ע"ב) אמר רב יוסף, אזוב, אברתה בר המג. איזביון, אברתה בר הינג [ופרש"י (ד"ה איזביון) וז"ל, ויש מרבתי מפרשים, בר המג, שגדל במקום גמי. בר הינג, שגדל בין ההגים]. עולא אמר, מרוא חירא וכו', רב פפי אמר שומשוק. ואמרו שם, למאי אכלי (לשומשוק), לקוקאיני, במאי אכלי ליה, בשבע תמרי אוכמתי, ממאי הוא, מקימחא דשערי דחליף עליה ארבעין יומין. והיינו שממית התולעים, כמו שפירש בתפא"י. ומבואר בגמ' שאזוב אינו אזוביון, וכלשון פסקי הרי"ד (שם) ואזוביון משונה הוא מאזוב, כדתנן בפרה, באזוב ולא אזוביון, עכ"ל.

ואזוב נקרא כן, א-זב, כח זיבה. וכתב בערוך, ערך אזרבויו, וז"ל, מ"ט משום דאתי לאזרבויו, בגמ' דאזור באכילה (דף עה), וביומא פרק יום הכפורים פי' משום דמיזדרבי

